

לתרץ קושיא א' דקיימא לפי מה שנראה לפום ריהטא דאסורה דקאמר היינו דוקא למקצת היוצא, ואם כן מאי קא דחי אי ממתני הוי אמינא דיש מקצת שליא בלא ולד וגזרה מקצתה אטו כולה, הא מקצת היוצא אסור דאורייתא על כן פירשו דאסורה קאי אפילו אמה שבפנים:

כתבו עוד תימא דסוגיא דהכא מוכח דשרי רבי אלעזר בשליא שיצתה מקצתה אי הוי ספק ספיקא באכילה ובסוף בהמה המקשה, מקשה דאפילו בספק ספיקא אסור ר' אלעזר. אין להקשות דהכא ר' אלעזר לא איירי באכילה והתם במתניתין איירי באכילה, דמדקאמר בגמרא אי ממתניתין הוי אמינא דיש מקצת שליא בלא ולד משמע דאי לאו הא דר' אלעזר מפרשים מתניתין משום גזרה, והשתא אשמעינן ר' אלעזר דפירושא דמתניתין לאו משום גזרה, אלא מטעם דאין מקצת שליא בלא ולד ובזה מקשינן שפיר והבן:

תוס' ד"ה שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה פירוש אסורה אפילו מה שבפנים וכו'. נראה דקשיא להו לפי מה שהיה נראה לפום ריהטא דאסורה באכילה דקתני היינו למקצת היוצא מאי קא דחי, דאי מתניתין הוי אמינא דיש שליא בלא ולד וגזירה מקצתה אטו כולה, הא מקצת היוצא אסור דאורייתא:

כתבו עוד תימא דסוגיא דהכא מוכח דשרי ר' אלעזר בשליא שיצתה מקצתה אי הוי ספק ספיקא באכילה ובסוף בהמה המקשה משמע דאפילו בספק ספיקא אסור ר' אלעזר וכו'. קצת קשה דהא ר' אלעזר לא איירי באכילה והתם במתניתין איירי באכילה, ונ"ל דמדקאמר בגמרא אי ממתניתין הוי אמינא דיש מקצת שליא, משמע דהכונה לומר דאי לאו הא דר' אלעזר הייתי מפרש מתניתין משום גזירה, והשתא אשמעינן ר' אלעזר דפירושא דמתניתין לאו משום גזירה, אלא מטעם דאין מקצת שליא בלא ולד ובזה מקשינן שפיר:

[מהדורא בתרא]

[דף י"א ע"ב]

תוס' ד"ה גזירה מקצתה אטו כולה לאו דוקא וכו', ועוד אי גזרינן מקצתה אטו כולה באשה נמי לגזור אלא י"ל וכו' א"נ באשה לא גזרי למנות מיום ראשון וכו' אי נמי באשה לא גזרינן דאפושטי טומאה וכו'. צריך לעיין דבהנהו תרי תירוצי אחרוני איך אפשר לתרץ כן למאי דסלקא דעתך מעיקרא דכולא דוקא והבן:

תוס' ד"ה גזירה מקצתה אטו כולה לאו דוקא דאיך נוכל וכו' ועוד אי גזרינן מקצתה אטו כולה באשה נמי לגזור וכו'. קשה דגם השתא לפי מאי דסלקא דכולה דוקא מצי לתרץ להאי קושיא דועוד אי גזרינן אטו כולה באשה נמי לגזור וכו', השני תירוצים דמתרצים לבסוף האי נמי באשה

רובו וכו', ובזה הפירוש האחר מבואר דאפשר היה לפרש דמאי דמקשה מאי דעתך לחומרא, חומרא דאתי לידי קולא דקא מטהרי לה מראשון, כלומר בשלמא אי סבירא לך דיש שליא בלא ולד ובראשון מטעמא דספק ספיקא לא חיישינן לטמא טהרות, לא קא מטהרה מראשון הדמים שתראה מטעמא דספק ספיקא דשמא לא יצא רובו בראשון, דכיון דאיכא תרי ספקי דהתיר בראשון הוה ליה כודאי לא יצא כאמור ואין להכניסו לראשון לחד ספקא, אבל ממאי דהחמרת בראשון ואמרת דמונין מראשון דאין שליא בלא ולד הוי חומרא דאתי לידי קולא דאתינן לטהר הדמים שתראה בט"ו מספק ספיקא דשמא ביום ראשון יצא רובו ואפילו לא יצא דלמא הוא זכר, ונמצא דלפירוש זה הואם תאמר עצמו דמקשין התוספות היא קושית הגמרא, ואומרים התוספות דלעולם הפירוש האמתי הוא דמאי דמקשה דקמטהרי לה מראשון היינו שסופרת י"ד של נקבה מראשון, הדמים שתראה בט"ו ולא מטעמא דספק ספיקא משום דהאי וא"ת והאי קושיא דספק ספיקא מתורצת במאי דיש לומר דלא מצי למשרי בספק ספקא דהוה תרי קולי דסתרי אהדדי שאם תראה יום מ"א וכו', ואם כן אי אפשר דמאי דמקשה דקא מטהרי מראשון היינו דמים שתראה בט"ו מספק ספיקא, דאם כן היה לו לתרץ דלא מצי למשרי בספק ספיקא דהוה תרי קולי דסתרי אהדדי וכו' והבן דלדעתי מדויק שפיר:

תוס' ד"ה דקא מטהרי לה מראשון, פירוש שסופרת י"ד של נקבה מראשון והדמים שתראה בט"ו יהיו טהורין וא"ת וכו'. נראה דהפירוש האחר הוא דקא מטהרי לה מראשון ליום מ"א לענין הבאת קרבן, ובזה לא קשה וא"ת וכו' דמספק ספקא אין לנו להתירה מקרבן והבינהו, א"נ י"ל דהרגישו בלשון דמראשון דאין ספק דדחוק הוא אף לפירושם:

כתבו עוד וי"ל דלא מצי למשרי בספק ספקא דהוה תרי קולי דסתרי אהדדי וכו'. קשיא לי דהא לקמן אמרינן מאי קמ"ל דאין מקצת שליא בלא ולד כו' היינו דאי יש מקצת שליא בלא ולד לא חיישינן דהוי ספק ספקא ואי כדבריהם כן הוא דלא מצי למשרי בספק ספקא משום דהוה תרי קולי דסתרי וכו', התם נמי הוה תרי ספקי דסתרי ולא שרינן דביום ט"ו נמו תשתרי מספק ספקא, דשמא לא יצא ביום שני ואפילו יצא דילמא לא יצא רובו ביום שני אלא ביום ראשון, נמצא דבתחלה התרנו ליום ראשון משום דלא נפקא רובא והשתא נתיר לט"ו משום דנפקא רובא ביום ראשון, והכי ממה נפשך נעשה איסור וצ"ע אברהם ו' עזוז:

[מהדורא בתרא]

תוס' דקא מטהרי ליה וכו'. וא"ת פירוש אחר דקאי עולא אשבעה דזכר ולא"א ארד בנקבה ובזה לא הו"מ למפרך וא"ת וכו':

[מהדורא תליתאה]

תוס' ד"ה שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה, פירוש אסורה אפילו מה שבפנים. כנראה דהתוספות באו

לא גזרינן למנות מים ראשון וכו', וגם האי נמי האחר דאפוש' ^{הוא דאפוש'}
טומאה וצ"ע:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה בכור שנטרף בתוך שלשים יום, פירש ^{הקונטרס} שנהרג ובמת מעצמו לא איצטריך קרא לאשמעינן דאין פודין דהא כתיב ופדויו מבין חודש תפדה אבל נהרג איצטריך וכו' וקשה דבפרק יש בכור אמרינן גבי פודה בנו תוך שלשים יום ונתאכלו המעות וכו'. הוקשה למהר"י בן לב ז"ל דאמאי לא הקשו התוספות מרישא במימרא דהתם דקאמר מעכשיו אין בנו פדוי, והאמת דצריך לעיין בבקיות וכעת אינו נמצא בידי:

ובמה שכתבו התוספות ועוד דאסיק בגמרא אך חלק הא כיון שנהרג תוך שלשים יום מופדויו מבין חדש נפקא. הקושיא מפורסמת דלכאורה לא מקשי התוספות מידי לפירוש הקונטרס דהא הם עצמן הביאו פירושו דקאמר דפירוש דאצטריך אך חלק אע"ג דכתיב ופדויו מבין חדש תפדה כי היכי דלא נימא דבכור שנטרף אילו לא אקטיל הוה חי ולפרקיה, וכבר העיר על קושיא זו מהר"י בן לב ז"ל ובודאי דסבירא ליה כמו שפירש הוא ז"ל דקושיא זו דמקשין התוספות לקונטרס היינו אי ס"ל דטעמא דקאמר אין פודין היינו משום דקרא דאך חלק אתא לאשמעינן דאף על גב דאמר דדילמא אי לא מקטיל הוה חי אפילו הכא אין פודין אותו דגזרת הכתוב הוא דבעינן שלשים למה לי קרא דאך חלק, ומה שהוקשה לו על זה וזה לשונו ואכתי קשה לי בדברי התוספות דלא קשיא כלל לפירוש הקונטרס דהא קאמר בגמרא מתוך שנאמר פדה תפדה יכול אפילו נטרף תוך שלשים וכו' וכיון דכן אצטריך קרא דאך חלק ואע"ג דמיום השמיני והלאה ירצה וכו' דרשי מגזרת הכתוב דאצטריך שמנה ימים מהאי קרא דמופדויו מבין חדש לא הוה דרשינן כי אי לאו קרא דאך חלק משום דכתיב פדה תפדה עכ"ל:

[הגה"ה 1234567]

ונראה לי דלא קשיא כלל בדברי התוספות ושפיר מקשים לפירוש הקונטרס דנטרף היינו נהרג אי ס"ל דבלאו רבויא דפדה תפדה הוי גזירת הכתוב מופדויו מבין חדש תפדה דבעינן שלשים דכיון דכן הוא בין מת מעצמו בין נהרג ולא ידעינן אי כלו חדשיו ובין היכא דקים לו בגויה דכלו חדשיו כיון דליכא שלשים אין פודין מדכתיב ופדויו וכו', ומרבוויא דפדה תפדה ודאי דאין לרבוויי אלא להווא דמסתבר טפי דהוי בר פדיון והיינו ההוא דקים לן בגויה דכלו חדשיו אבל בנהרג פטור מופדויו מבין חדש נפקא כאמור, והיינו דמקשים התוספות הא כיון שנהרג תוך שלשים יום מופדויו מבין חדש נפקא והבן:

ועוד נראה לי דאפשר לומר כונת התוספות באופן אחר, דמדקאמר מתוך שנאמר פדה תפדה יכול אפילו נטרף תוך שלשים תלמוד לומר אך חלק, נראה דקאי אכתוב הכתוב ברישא דמשמע פדה תפדה הכל בין מת בין נהרג בין כלו חדשיו בין נטרף וקא ממעט להאי כללות דמשמע מפדה תפדה

דקראי וקאמר יכול אפילו נטרף תוך שלשים תלמוד לומר אך חלק כלומר חלק בין אותו הכללות, ואם כן בשלמא לפירוש התוספות דנטרף היינו שנעשה טרפה ואפילו שהיה חייב יותר משלשים ממעט לה שפיר מאך חלק דמקרא דופדויו מבין חדש תפדה לא מצי ממעט לה, אבל אי נטרף היינו נהרג תוך שלשים מופדויו מבין חדש הול"ל דנפקא והבן:

ויש מתרצים ואומרים דודאי אין לומר דמרבוויא דפדה תפדה הוי אמינא דנהרג תוך שלשים דחייב אע"ג דכתיב ופדויו ולהכי כתיב אך חלק, דאם כן לישתוק מרבוויא דפדה ומייתורא דאך, דקרא דפדה תפדה אצטריך לדרשא אחריתי לפי האמת ואי לאו קרא דאך הוי אמינא דאתא לנהרג להכי כתב קרא דאך לומר דנהרג פטור ורבויא דפדה לדרשא אחריתי, על כן נראה דמה שפירשתי לדעתי עיקר והבן:

[הגה"ה 1234567]

תוס' ד"ה בכור שנטרף בתוך שלשים יום פירש הקונטרס וכו'. עיין בפסקי החכם כמהר"ר יוסף בן לב ז"ל:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה בגדול אחי אם מוחין הרשות בידם, אבל כל זמן שלא מיחו מסתמא ניחא להו וכו'. אפשר דהוצרכו התוספות לכך, משום דהוקשה להם דאמאי לא מפרש הגמרא טעמא במה שעל נשיהן בניהן ובנותיהן אין שמין כי היכי דמפרש בגדול אחי, ותירצו דהאי טעמא דמפרש באחי משום דמתוך הטעם דניחא להו מסתמא דלישתמעו מלייהו שמעינן דאם מוחין הרשות בידם אבל בנשיהן ובניהן וכו' אין חילוק והבן:

תוס' ד"ה בגדול אחי, אם מוחין הרשות בידם, אבל כל זמן שלא מיחו מסתמא ניחא להו וכו'. נראה דהרגישו דכמו דמפרש טעמא דאמאי בגדול אחי אין שמין מה שעליהן אמאי לא מפרש טעמא דאין שמין מה שעל נשיהן ובנותיהן, ומתריצים דלכך הוצרך לפרש טעמא דאחים משום דבהם יש חילוק בין מיחו ללא מיחו, ולא איירי חילוק זה הוצרך לפרש טעמא דממנו נמשך, אמנם בנשיהן ובנותיהן דאין בהם חילוק לא הוצרך לפרש טעמא וכו' והבינהו:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה לא מבעיא שומר חנם שמסר וכו', פירוש דפטור אם נגנבה או נאבדה ומיחו וכו'. נ"ל דזה הדבור והבא אחריו המתחיל דעלויי עלייה לשמירתו אין לפרש וכו' מקושרים יחד ובוה האופן, דלפום ריהטא היה נראה דהכי פירושו לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכו דפטור אם נאנסה ומתה כיון דבחלוקת דשומר שכו שמסר לשומר חנם צריך לומר כן ואילו הכי פירושה כאמור, אין לפרש עלייה שאם נגנב תחזיר לבעלים מלבד דחית גרועי גרעיה דדחו התוספות, אבל השתא דפירש הוא דפטור אם נגנבה או נאבדה אין לפרש עלייה שאם נגנב תחזיר לבעלים, דהא גרועיה גרעיה לא אפשר לפרש כן ואין דחוי אחר אלא זה והבינהו אברהם ו' עוז:

ללקוחות ומאי דמתרץ הכא במאי עסקינן שעשאו אפותיקי היינו שמכרו וגבי מלקוחות היה לו לומר אלא, ואי לא מחלק עולא בין לקוחות ליתמי והשתא גבי מיתמי כמו מלקוחות והדר מוקי לה ביתמי, אם כן היה לו לומר לעולם ביתמי והכא במאי עסקינן בעשאו אפותיקי, ואומרים התוספות דודאי השתא גבי מיתמי כמו מלקוחות וכו' והכי פירשו וכו' והבן:

תוס' ד"ה כגון שעשאו אפותיקי וכו'. עיין בפסקי החכם כמהר"י ך' לב ז"ל:

[מהדורא בתרא]

[דף י"ב ע"א]

לימא כתנאי מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים וכו' והתניא החזיק בעבדים וכו'. קשיא לי דאמאי לא עביד תנאי בההיא דאבימי, ועוד קשה לי דכיון דבאותה הברייתא דמכר לו עבדים דעביד בה תנאי קשיא רישא אסיפא לפי מאי דסלקא דעתך דסבירא ליה לההיא ברייתא דעבדים מטלטלי נינהו דבתחלה תני החזיק בקרקעות לא קנה עבדים ובסופא תני קרקעות ומטלטלים החזיק בקרקעות קנה מטלטלים, ולתירוץ זה בהכרח צריך לומר דשאני מטלטלי דניידי ממטלטלי דלא נייד, וא"כ התירוץ מפורסם נמי דאין כאן תנאי דלעולם דכולי עלמא עבדי מקרקעי נינהו ושאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא נייד:

ועוד קשה לי דאמאי לא עביד תנאי ברישא דהאי ברייתא ¹²³⁴⁵⁶⁷דקתני החזיק בקרקעות לא קנה עבדים ובההיא דמיתמי לקמן דמקשה מינה והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים דברייתא דלא קנה סבירא ליה דעבדי מקרקעי נינהו וקרקע אין נקנה באגב וההיא, דקתני קנה עבדים סבירא ליה דעבדי מטלטלי נינהו:

והנה לקושיא הראשונה היה נראה לי לתרץ דקושיא זו ¹²³⁴⁵⁶⁷**עצמה דאמאי לא עביד תנאי בההיא דאבימי הרגישו** בה התוספות בהדי קושיא אחריתי, והיא דלא מקשה מידי דתנאי נינהו דדלמא כולי עלמא עבדי מטלטלי נינהו וטעמם מהנהו ברייתות מטעם חצר ובמובן עליו וטעמא דהחזיק בעבדים ולא קנה מטלטלין היינו משום דהוי חצר מהלכת, וההיא דהחזיק בעבדים קנה מטלטלין היינו בכפות וישן, ומתרצים דודאי טעמא דברייתא דמכר לו עבדים וכו' היינו בקנין אגב ולא מטעם חצר דאי מטעם חצר אמאי מפליג דהחזיק בקרקע בין עבדים למטלטלין וכו', ובזה מתורץ ודאי דלהכי לא עביד תנאי בההיא דאבימי דהוה אמינא דטעמא דההיא ברייתא מטעם חצר, ואין להוכיח מתוכה דלא מיירי בהכי כדמוכחינן מהא במכר לו עבדים מהכרח דאמאי מפליג וכו', אבל לא הונח לי בזה משום דמלישנא דההיא דתני אבימי ואין נקנין עם העבדים מוכח בהדיא דהיינו מטעם אגב ולא מטעם חצר, דלישנא דעם היינו בקנין אגב ואכתי הקושיא במקומה עומדת:

ואיכא דאמרי בסגנון אחר. ועם דרכי זה מקושרים יחד השני דבורים, והפירוש האחר היא דפטור אם פשע באופן דפטור הראשון אפילו במאי דהיה חייב אילו היה בידו ובזה לא היה מקום לדחוק הפירוש דעליה שאם נגנב תחזיר לבעלים דחוי כהא גרועיה גרועיה, ואין לפרש כן דודאי ההוא דחויא הוא דאין לפרש גרועיה גרועיה שאם היה בידי השומר שכר היה חייב והשתא גרועיה במה שנתנו ביד השומר חנם דפטור דודאי אינו פטור הראשון כי אם בדבר שהיה פטור אילו היה בידו כדפירש רש"י ז"ל, אמנם בדבר שהיה חייב אילו היה בידו אין לפוטרו לפי שנתנו ביד השני ובדאי דזה לא היה דחוי דהא על דא נחתין לפי ההוא פירושא דפטור, אבל השתא דהוי פרושא דפטור אם נגנבה או נאבדה, אין לפרש עליה שאם נגנב תחזיר לבעליה דהא גרועיה גרועיה א"א לפרש כן והבינהו:

תוס' ד"ה דעלווי עלייה לשמירתו אין לפרש עלייה שאם נגנב תחזיר לבעליה דהא גרועי גרועיה לא אפשר לפרש בענין זה וכו'. הקשה מהר"י בן לב ז"ל דמאי קושיא והא אפשר לפרש דעלווי עלייה בתרתי, חדא שאם נגנב מחזיר לבעלים, ועוד בשומר שכר מוסר נפשו טפי לשומרו, והכי קאמר לא מבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכר דאיכא תרתי עלווי, אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם דליכא תרתי עלווי, אלא אדרבא איכא גרעון, ותירץ הוא דשמא זו היא כונת התוספות דלא נימא דלא חשבינן לעלוויא אלא דוקא שאם נגנב תחזיר לבעלים וכו', דאם כן גרועיה גרענא אי אפשר ^{אפי' הרמב"ם} לפרש כן אלא לעולם תרתי עלווי נינהו:

וקשה לי על דבריו דאדרבה מתוך דברי התוספות דכתבו ¹²³⁴⁵⁶⁷**אלא העלווי והגרעון הוי דשומר שכר מסר נפשו וכו' נראה דכוונתם לומר דעלווי דקאמר לאו היינו אלא עלוי זה דמסר נפשו ולא עלוויא שאם נגנב תחזיר לבעלים:**

על כן נראה לי דכונת התוספות דלא חשיב הכא עלוויא דאם נגנב תחזיר לבעלים, אלא עלוויא דשומר שכר מסר נפשו טפי לשומרו, דאם העלווי דהכא הוי נמי עלוויא דאם נגנב תחזיר לבעלים תקשה דבגרועיה גרענא אי אפשר לפרש כן, וכונת התוספות דכיון דבגרועיה גרענא אי אפשר לפרש כן, קשה דמאי דאמר רבא חייב לא מבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועיה גרעיה לשמירתו דהיינו דאיהו מסר נפשו טפי ומסר למי דלא מסר נפשיה טפי, אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר חייב, דבשלמא אם אין העלווי והגרעון אלא במה ששומר שכר מסר נפשו טפי משומר חנם לא הוצרך לרבא לפרש העלווי דכיון דקאמר דשומר שכר שמסר לשומר חנם גרעיה בהפכו משמע שפיר עלווי, אבל אם העלווי הוא דבר אחר מהאמור דהיינו שאם נגנב תחזיר לבעלים היה לו לרבא להזכיר בדבריו העלווי ולומר אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר דעלויה עליה לשמירתו חייב והבן:

תוס' ד"ה כגון שעשאו אפותיקי והשתא גבי מיתמי וכו'. נראה דהוקשה להם מה נפשך אי מחלק עולא בין יתמי

40/40

על כן נראה לי לתרץ הכל בחדא מחתא דודאי המקשה גם דראה החילוק דניידי ולא ניידי במטלטלים כאמור, עם כל זה ראה דבהכרח אין לומר דסבירא ליה לההיא ברייתא דמכר לו עבדי דעבדי מקרקעי נינהו ומחלק בין ניידי ולא ניידי דאם כן דעבדי מקרקעי נינהו תקשי הא דקתני החזיק בקרקע לא קנה עבדים דהא דקתני החזיק בקרקע קנה עבדים מטעמא דשמואל מכר לו עשר שדות וכו' כמו שהכריחו התוספות וכמו שמפרש המקשה עצמו דעתו, והכרח קושייתו הראשונה דמאי דהדר מקשה באומרו הניחא וכו' למאן דאמר עבדא מטלטלי אלא למ"ד מקרקעי וכו', ובזה ניחא הקושיא השנית וגם הקושיא הראשונה דודאי להכי מייתי הא דמכר לו עבדים דבסתירתה דההיא דתניא החזיק בקרקע קנה עבדים יצא ההכרח דלא סבירא ליה לההיא ברייתא דעבדי כמקרקעי דמי, ולהכי לא עביד תנאי מרישא דברייתא דהחזיק בקרקעות לא קנה עבדים כההיא דהחזיק בקרקע קנה עבדים:

ואין להקשות דנהי נמי דלא הוי תנאי בההיא דתני אבימי ואין נקנין עם העבדים אבל אכתי תנאי היא במאי דקתני ברישא פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים אלמא עבדא כמטלטלי דמי דאפשר דזה עצמו הוקשה להם לתוספות בדבור המתחיל פרוזבול חל על הקרקע, ותרץ דאין כותבין פרוזבול אלא על דבר שאי אפשר לכלותו והבן:

גמרא לימא כתנאי מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות וכו' והתניא החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין. קשיא לי דאמאי לא עביד תנאי בההיא דתני אבימי דקאמר ואינם נקנים עם העבדים והתניא החזיק בעבדים קנה מטלטלין וכו', ועוד המתרץ אמאי לא תירץ בלשון וליטעמך כדמקשה לקמן ולימא ולטעמך דההיא דהחזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין איירי, קשיא רישא אסיפא, דרישא קתני החזיק בקרקעות לא קנה עבדים, וסיפא קתני החזיק בקרקעות קנה מטלטלין, ומאי אית לך למימר דיש חילוק בין ניידי ללא ניידי, הכי נמי אימא לך דכולי עלמא כמקרקעי דמי, ויש חילוק בין ניידי ללא ניידי, דמר סבר לא בעינן ניידי מצורות, ומר סבר בעינן וצ"ע:

ועוד יש להקשות דנהי דמתרץ לההיא דמכר עבדים וקרקעות בההיא דהחזיק בעבדים דלא פליגי בעבדים אי הוו מטלטלין או מקרקעי דכולי עלמא כמקרקעי, אמנם ההיא דתני אבימי פרוזבול חל על הקרקע לא על העבדים, ודאי דסבירא להו דהוו מטלטלין, ונראה דקושיא זו הרגישוה התוספות בד"ה פרוזבול חל על הקרקע אין כותבין וכו' והבינהו:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה והלכתא בכפות וצריך לומר נמי דמיירי בישן וכו' כדאמרינן בגיטין פרק הזורק גבי כתב גט לאשתו ונתנו ביד עבדו ישן ומשמרו הוי גט ניעור אינו גט משום דהוי חצר המשתמרת שלא מדעתו ופריך וכו'. אין להקשות דאמאי הוצרכו התוספות לפלול הגמרא להכריח

דתרתי בעינן, דאי לא מיירי בכפות אמאי קאמר רבא ניעור אינו גט משום דהוי חצר המשתמרת, תיפוק ליה משום דהוי חצר מהלכת וק"ל:

ובמה שאמרו התוספות תיפוק ליה דהוי חצר מהלכת, אין להקשות דהיה להם לתוספות לומר דתיפוק ליה נמי משום דהוי חצר מהלכת, דעיקר הטעם הוא זה דמפיק ליה לחצר מכל וכל מטעמא דהוי חצר מהלכת ואין כאן חצר והבן:

תוס' ד"ה והלכתא בכפות וצ"ל נמי דמיירי בישן בכפות מהני דלא הוי חצר מהלכת וכו' כדאמרינן בגיטין פרק הזורק גבי כתב גט לאשתו ונתנו ביד עבדו ישן ומשמרתו הוי גט ניעור אינו גט משום דהוי חצר המשתמרת שלא מדעתו ופריך וכו'. וקשה דאמאי הוצרכו התוספות להביא קושיות הגמרא וכולי האי להוכיח דתרתו בעינן כפות וישן, הא ממאי דקאמר ניעור אינו גט משום דהוי חצר המשתמרת שלא מדעתו מוכח שפיר דתרתו בעינן, דאי לא מיירי בכפות אמאי קאמר דבא ניעור אינו גט משום דהוי חצר המשתמרת שלא מדעתו, תיפוק ליה משום דהוי חצר מהלכת וק"ל:

[מהדורא בתרא]

גמרא והתניא החזיק בקרקעות וקנה עבדים. אין להקשות דמאי קושיא דלמא הא דקתני החזיק בקרקעות לא קנה עבדים היינו משום דאיירי בקנין אגב, והא דקתני החזיק בקרקע קנה עבדים היינו בקנין דאורייתא ומטעמא דשמואל מכר לו עשר שדות וכו', דכיון דהקנה לו העבדים אגב קרקע אמאי כשהחזיק הקרקע לא קנה מטעמא דשמואל:

אבל ק"ק לי דמדקאמר בתר הכי הניחא להך לישנא דאמר עבדים כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין וכו' נראה דמעיקרא כדמקשה והתניא וכו' מקשה גם לההוא לישנא, ומאי קושיא והא מתורץ כמו שתירץ לישנא דסבירא ליה דעבדי כמקרקעי דמי דחודא ברייתא סבירא ליה דבעינן לניידי וברייתא אחריתי לא מחלק בין ניידי ללא ניידי כמו כן נמי יש לחלק להאי לישנא דעבדי כמטלטלי דמי דהאי ברייתא דתנא החזיק בקרקע קנה עבדים סבירא ליה דאין חילוק בין ניידי ללא ניידי וההיא דלעיל סבירא ליה דדוקא לא ניידי, ועוד קשה לי דכמו שתירץ לישנא דעבדא כמטלטלי דמי ההיא ברייתא דהחזיק בעבדים קנה מטלטלים דמיירי בכפות הכי נמי מצי לאוקמיה דהכא נמי מיירי בעבדים כפותים דהשתא הוו טלטלי דלא ניידי ולהכי בחזקת הקרקע קנה העבדים בקנין אגב, ולעיל דקתני לא קנה לא מיירי בכפות ולהכי לא קני דניידי וק"ל:

גמרא והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים התם בעומדין וכו' מכלל וכו' הניחא וכו' אלא להך לישנא דאמר עבדא כמקרקעי דמי למה לי עומדין בתוכה הא אמר שמואל מכר לו עשר שדות וכו'. אין ספק דמריהטא דפשטא מדקאמר מכלל דהאי לא קנה בשאין עומדין משמע דגם

אברייא דהחזיק בקרקעות לא קנה אבדים מקשה דאמאי לא קנה האמר שמואל וכו', ולזה קשה שני קושיות, חדא דמאי קושיא דילמא שאני התם דמיירי בקנין אגב דמכר לו קרקעות ואגבן עבדים ולכך לא קנה, וההיא דשמואל מיירי בקנין דאורייתא שמכר לו כל הקרקעות יחד ולכך קנה:

ועוד דלהקשות קושיא זו אמאי הוצרך להביא ההיא דהחזיק בקרקע קנה עבדים הא בלאו הא, הוי מצי למפרך להאי לישנא דאמר עבדא כמקדמי דמי אמאי כי החזיק בקרקעות לא קנה עבדים האמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות וכו', ואין ספק כי שני קושיות אלו הרגישו התוספות בדבור המתחיל למה לי עומדין בתוכה ותיירצום באומרם פירוש על כרחך צ"ל דלאו מטעם חצר קנה וכו', והורו בפירושם דלא מקשה אלא לההיא דהחזיק בקרקע קנה עבדים למאי דתירץ בעומדין בתוכה דלמה לי עומדין בתוכה וכו', ולפי זה צ"ל דמאי דקאמר מכלל דהאי לא קנה בשאין עומדין בתוכה אהא דהחזיק בקרקע קנה עבדים קאי, ולמכל מקום מדאוקי ההיא דהחזיק בקרקע קנה עבדים בעומדין בתוכה מכלל דלא קנה בשאין עומדין, והוצרך לכך להקשות קושיא מכופלת חדא דבעומדין לא קנה ועוד דלמה לי והבינהו:

אמר תוספות

ובזה ניחא אליבא דתוספות, אמנם מלשון הקונטרס מוכח דגם אההיא דהחזיק בקרקע לא קנה עבדים מקשה, מדפירש בלשון המתחיל הניחא לכך לישנא דאוקי רב איקא לעיל לההיא מתניתא דעבדי ומטלטלי דמי וכו' מוטל עלינו לתרץ:

ונראה לי לומר דמקשה לפי התירוצ שתיירץ וחלק בעומדין ואין עומדין, דמדאצטריך לאקומיה האי אוקמתא ולא תירץ דההיא דלא קנה מיירי אגב, והא דקנה בקנין דאורייתא כי הא דשמואל, משמע דלא שאני ליה בין אקנין אגב לקנין דאורייתא, ובזה ניחא אמאי לא הקשה בלא הבאת ברייתא זו והבינהו:

אמנם בין לרש"י ז"ל בין לתוספות קשה, דמעיקרא כד מקשה והתניא החזיק עבדים מאי קושיא דילמא שאני התם דמיירי בקנין אגב והא דקנה מיירי בקנין דאורייתא:

ויש מתרצים בשני פנים, חדא דכונת המקשה דכיון דאשכחנא דלשון השני ברייתות שוין אין לנו לחלק במציאות הקנין דודאי השני קנינים שוים, והפך השני הוא דכונת המקשה לראות מה יתרץ לו המתירץ וכלם ישאם הרוח ואין צורך לדחוי:

ולדעתי אתרץ בשני פנים, הפך הראשון הוא דודאי האי סוגיא דהכי דשקלינן וטרינן אי עבדים כמטלטלי או כמקדמי היינו בענין מילי דרבנן כמו שאמרו התוספות, ובזה מאי דמקשינן לימא כתנאי במילי דרבנן עסקינן, ואם כן היה לו למתירץ לתרץ דכולי עלמא סברי דבמילי דרבנן כמטלטלי דמי וההיא דאמר לא קנה שפיר דבאגב איירי והוי

מילי דרבנן, וההיא דקנה איירי בקנין דאורייתא דכמקדמי דמי, והשתא דאתינן להכי, כונת המקשה לומר דמדלא תירץ הכי משמע דלא שני ליה בין אגב ללא אגב, וא"כ קשה והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים וכו':

והפך הב' הוא, דהמקשה סלקא דעתיה חילוק דניידי ולא ניידי ולכך מקשה והתנא וכו', כלומר הא דקנה במאי איירי מטעם קנין דאורייתא וכדשמואל, הא שאני בין ניידי ללא ניידי, ואי מטעם חצר הא סתם קרקעות אין עבדים משתמרין בהם לדעתו, והמתירץ תירץ לו בעומדין בתוכה, וכונתו היתה לומר דבתרתי איירי בקנין דאורייתא וגם עומדין בתוכה והמקשה לא הבינו, וסבר דמאי דתירץ בעומדין בתוכה דוקא בעומדין, ולכך הקשה לו למה לי עומדין כלומר לאוקמיה בהא דקשה דסתם קרקעות אין עבדים משתמרין בהם לדעתו עדיף לאוקמיה בקנין דאורייתא, ולומר דאין חילוק בין ניידי ללא ניידי, ובזה מיושב כל הפשט עמוד עליו אברהם ׳ עזוז:

ולפי דרכי זה ניחא מאי מקשה להאי לישנא דקאמר כמקדמי דמי ולא לא ראה דההוא לישנא מחלק בין ניידי ללא ניידי והבן, מלבד דיש לי לתרץ לזה דסלקא דעתיה דבשלמא לענין להקנות לאחרני בעינן ערי בצורות כדנפקא לן מההוא קרא, אמנם בהא דשמואל לא בעינן ערי בצורות:

אמר תוספות

ואין להקשות דמאי מקשה הניחא וכו', דילמא מאי דהקשה מעיקרא היינו לאיכא דאמרי, דזה שבוש דודאי לההוא לישנא דכמטלטלי דמי לא קשה מידי דתשובתו בצדו דיש חילוק בין עומדין ללא עומדין, דהא בהאי חילוק תירץ ברייתות דלעיל ומלבד זה איכא כמה דחויים דאין צורך לוזכרם:

ומה שקצת קשה לי במאי דתירץ דההיא דלא קנה דלעיל מיירי באין עומדין, והכא דקנה בעומדין ללישנא דכמקדמי דמי אמאי לא תירץ כן לעיל וק"ל:

[מהדורא בתרא]

אמר תוספות

גמרא הניחא להך לישנא דאמר רב זיקא בריה דרב אמאי עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין וכו'. הקושיא דקיימא הכא מפורסמת דוכי לא ראה דיש חילוק בין ניידי ללא ניידי דהא בהכרח ללישנא דכמטלטלי דמי צריך לחלק בהכי וגם לישנא דסבירא ליה דעבדא כמקדמי דמי בהדיא אמר דבעינן דומיא דערים בצורות וכו', ובודאי דבמה שכתבו התוספות פירש על כרחיך לא מטעם חצר קנה וכו' מתורץ:

אבל נראה לי דיש לתרץ קושיא זו בשני פנים אחרים, חדא דאפשר דסבירא ליה להאי מקשה דבשלמא הקרקע שמקנין אגביו מטלטלין צריך להיות קרקע דלא נייד דומיא דערים בצורות, אבל המטלטלין הנקנה עם הקרקע אין צריך להיות טלטל דלא ניידי דומיא דכסף וזהב דקרא, דשמא דבמתנות רבות דכתיב ויתן להם אביהם מתנות רבות הווי נמי

במשמע עבדים וטלטלי דנייד, והראיה דאשכחנא דבהמות דנייד נקנית אגב קרקע כדאמרינן בפרק קמא דקדושין טפח על טפח לעלות ועמו ק' צאן, ויש לדחות קצת תירץ זה דלכסף ולזהב ולמגדנות הוא פירוש דמתנות רבות:

ונראה לי לומר באופן אחר דאין הכי נמי דסלקא אדעתיה דהאי מקשה דיש חילוק בין נייד ללא נייד בין במקנה בין בנקנה דתרווייהו בעינן דלא נייד דומיא דקרא דויתן להם אביהם וכו' ועם כל זה מקשה שפיר דהניחא למאן דאמר כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין ואי לא לא משום דהו עבדים טלטל דנייד, והא דקנה היינו בקנין אגב ובקנין אגב הוא דבעינן מקנה ונקנה דלא נייד דומיא דקרא דויתן להם אביהם דמיירי בקנין אגב מדכתיב עם ערי בצורות, אבל למ"ד דעבדי כמקרקעי נינהו ודאי דהא דקתני קנה עבדים לאו היינו מטעמא דאגב דקנין דקרא לשנאמר דדוקא לא נייד אלא בקנין אחר כהא דשמואל מכר לו י' שדות וכיון דכן הוא אין חילוק בין נייד ללא נייד, והמתרץ לא הבין דעתו ונסתפק בדבריו דמדהקשה בהכי הניחא וכו' שמא נעלם ממנו חילוק דנייד ולא נייד, ושמא לא נעלם והקשה באופן האמור, ולהכי הוצרך לומר לבסוף סדנא דארעא חד הוא ובוה האופן ולטעמך דאמר עבדא כמטלטלי דמי כלומר גם נעלם ממך חילוק דנייד ולא נייד תקשי לך וליטעמך וכו' אלא מאי אית לך למימר שאני מטלטלי דנייד ממטלטלי דלא נייד הכא נמי שאני מקרקעי דנייד ממקרקעי דלא נייד, ואם לא נעלם ממך האי חילוק דנייד ולא נייד וקושייתך על הדרך האמור דדוקא בקנין אגב אמרינן דבעינן לא נייד דומיא דקרא דאיירי בקנין אגב אבל בקנין אחר כהא דשמואל לא, זה אינו דהא איכא טעמא אחרינא דמכריחנו לחלק בין הא להיא דשמואל, דהא דקאמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק בא' מהן קנה כולם היינו משום דהו מחובר ^{דאגב} לסדנא דארעא חד הוא, אבל בעבדים לא שייך לומר הכי והבן:

תוס' ד"ה בעומדין בתוכה וכו' מגופה הוה מצי למידק. לפום ריהטא נראה דכונת התוספות לומר דמגופא הוה מצי למידק דלא בעינן צבורין דהא באין עומדין בתוכה מוקמינן לה השתא, ולפי זה קשיא לי דאמאי לא דייק נייד ולא נייד מגופה דמתניתין, דקשיא רישא אסיפא, דברישא קתני החזיק בקרקעות לא קנה עבדים וסיפא קתני החזיק בקרקעות קנה מטלטלין, אלא מאי אית לך למימר דיש חילוק בין נייד ללא נייד וכו', לכן נראה לי דזו עצמה כונת התוספות והבינהו אברהם ו' עזוז:

תוס' ד"ה למה לי עומדין בתוכה פירוש על כרחיך לא מטעם חצר קנה וכו' ומטעם אגב נמי לא קנה וכו' אלא על כרחיך משום דחשיב כמחובר. עיין במהר"י בן לב ז"ל, ומה שכתבו עוד והא דקאמר שמואל בפרק חזקת הבתים לא קנה אלא מקום מכושו בלבד היינו דגרסינן דנכסי הגר וכו', נראה לי דמקושר בזה האופן דבפשטא דשמעתתא גם דיש לתרץ סתירת דברי שמואל כמו שמתרצים השתא

התוספות, עם כל זה כיון דהדוחה דוחה בקש, יש לדחות הקושיא דמקשה מדשמואל דאמר מכר לו עשר שדות בעשר מדינות וכו', דשמא הדר ביה שמואל מהאי מימרא וסבירא ליה דלא קנה אלא אותה שהחזיק דוקא, כי הא דאמר בפרק חזקת הבתים דלא קנה אלא מקום מכושו, אבל השתא במה שאמרו התוספות דלא מקשה ממלתיה דשמואל דוקא אלא משום דהו טעמא דברייתא בהכי בהכרח הריקות דלא קנה מטעם חצר ולא מטעם אגב, אלא על כרחיך מטעם דחשיב כמחובר כדשמואל מקשה שפיר, ומתריצין סתירת מלתיה דשמואל דהתם היינו דוקא משום דהו נכסי גר ואין דעת אחר מקנה וכו' ולא אמרינן דהדר ביה והבן:

תוס' ד"ה למה לי עומדין בתוכה, פירוש על כרחיך לאו מטעם חצר וכו' אלא על כרחיך האי דקנה היינו מחמת דחשיב כמחובר וכו'. אין לי להקשות דהשתא לפי האמת דדחי דלא קנה מטעם דמחובר כשמואל, דיש חילוק בין נייד ללא נייד, אם כן השתא מטעם מאי קנה מטעם אגב ומטעם חצר לא קנה כמי שכתבו התוספות ומטעם מחובר נמי לא קנה דיש חילוק בין נייד ללא נייד, א"כ במאי קנה הדבר, תרצנו לעיל דלמתרץ מתרי טעמי קנה מטעם דמחובר ומטעם חצר אף דמטעם כל חדא וחדא באפניה נפשה לא קנה והבינהו. אברהם ו' עזוז. וצ"ע לקשר האי והא דקאמר שמואל בפרק חזקת הבתים דכתבו התוספות:

[מהדורא בתרא]

^{דאגב}

[דף י"ב ע"ב]

גמרא נכסים שאין בהם מעילה וכו' הוא דלית כהו וכו', מאן תנא אמר ר' יוחנן בקדשים קלים ואליבא דר' יוסי וכו' והתנן המקדש כחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת. קשיא לי דאיך נמשכת השתא האי קושיא, ונ"ל לומר דהשתא דאוקי סתם מתניתין דידן כר' יוסי הגלילי קשה והתנן וכו', דאיך סתם לן תנא הכא כר' יוסי הגלילי וסתם לן התם דלא כר' יוסי, ולדרכי זה קצת קשה דהתם מאי מויתב רבא לרב נחמן מר' יוסי הגלילי, הא ליכא למימר התם סתם מתניתין וכו', ויש לי לתרץ דהתם מקשה לרב נחמן דאוקי מתניתין דלא חזי להקרבה ודלא כר' יוסי דאמאי ריחק והבינהו:

אמנם אילו לא הוה סותם לן תנא כר' יוסי הגלילי לא קשה מידי דנימא ההיא דלא כרבי יוסי הגלילי, ואיכא דאמרי דאילו לא הוה מוקי מתניתין דידן דחשיב קדשים קלים ממון אף לענין ניוקין לא הוה קשה מידי מר' יוסי הגלילי, דדילמא ר' יוסי הגלילי דוקא לענין שבועת הפקדון חשיב ליה ממון דגלי קרא התם ומעלה מעל בה', והיכא דגלי גלי, אמנם לזה קשה מהא דמייתי לקמן ואיתיביה רבה לרב נחמן ומעלה מעל בה' וכו' דברי ר' יוסי הגלילי ומשני רבינא בבכור בחוצה לארץ וכו', ואם איתא דכי אמר ר' יוסי הגלילי ממון הוא מחיים, לישני הא ר' יוסי הגלילי הא רבנן, דנהי נמי דלא קשה לפי זה מאי קא אותביה רבה לרב נחמן מרבי יוסי הגלילי, דילמא רבי יוסי הגלילי לענין שבועת הפקדון חשיב

[אגדה חכמה]

יוסי הגלילי בבכור בחוצה לארץ קאמר, מאי מקשה והתנן וכו' הא ר' יוסי הגלילי בבכור בחוצה לארץ קאמר וצ"ע:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה ומחיים מי אמר תימא מאי קסלקא דעתא אי מחיים לא אמר כל שכן לאחר מיתה, ואין לומר וכו'. הקושיא דקיימא בדבריהם אלו מפורסמת וכבר העיר עליה מהר"י בן לב ז"ל דמאי קשיא, אי מחיים לא אמר כל שכן לאחר שחיטה דאין הכי נמי וכי אמר רבי יוסי הגלילי בבכורות דחוצה לארץ כדמשני רבינא וכו', ורבים רצו לומר דהא לאו קושיא דזה עצמו הוא תירוץ התוספות באומרם ואין לומר דהכי פירושו ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזיא להקרבה וכו', ובודאי דהקושיא היא דממאי דאמרו התוספות אי מחיים לא אמר כל שכן לאחר שחיטה, נראה בהדיא דכונתם לומר דהאי מקשה במאי מוקי מלתיה דרבי יוסי הגלילי דבהכרח לו לאוקמיה מלתיה דר' יוסי הגלילי במציאות מה ואי מחיים לא אמר כל שכן לאחר שחיטה ואם כן במאי מוקי מלתיה דר' יוסי הגלילי, והא ודאי לאו קושיא היא דהא מקשה זה בעצמו מייתי דברי רבינא וכל כונתו לומר דלא קאמר רבי יוסי שהם ממנו אלא בבכור בחוצה לארץ, אבל מחיים מודה לרבנן כדמסיק ולא היה להם לומר אלא במאי קסלקא דעתא דמיירי מתניתין דהמקדש בחלקו דעלה ועל מציאותה משני כי קאמר רבי יוסי הגלילי מחיים:

ובתירוץ קושיא זו כתב מהר"י בן לב ז"ל ואם נאמר דהוקשה להם לתוספות אעיקרא דמלתא דקאמר לימא דלא כר' יוסי הגלילי, דמאי קשיא ליה דכיון דאיהו סבירא ליה דר' יוסי הגלילי בבכורות בחוצה לארץ איירי אבל בארץ ישראל אפילו מחיים הוי ממון גבוה וכל שכן לאחר מיתה אי הכי קשיא להו מאי מתרצי במאי דקאמרי וי"ל דהכי פירושא ומחיים מי אמר וכו', וקשיא לי על דבריו דכנראה דסבירא ליה דלפי דרך זה נחא מאי דאסיק אדעתם לתרץ מאמר:

ואין לומר דהכי פירושו ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה וכו' ולא הוקשה אליו אלא דלא משני מידי בויה לומר דהכי פירושא ומחיים מי אמר דמתנות כהונה וכו' והא לתת מציאות למאי דרצו לתרץ דהכי פירושו, ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזיא להקרבה נראה לי דכונת התוספות לומר דכבר היה אפשר לתרץ דכונת המקשה לומר ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה כלומר מה שהקשתי מעיקרא דלימא מתניתין דהמקדש בחלקו וכו' דלא כרבי יוסי הגלילי כונתו היתה דלא כר' יוסי הגלילי כי היכי דלהוי מתניתין כוללת בין בבכור בחוצה לארץ בין בשלמים ובבכור בארץ ישראל, ועד כאן לא קאמר רבי יוסי אלא בבכור בחוצה לארץ ומדתרצת אפילו תימא ר' יוסי הגלילי וקמפלגת בין מחיים לאחר שחיטה, נראה דרצית לומר דגם דמתניתין כוללת עם כל זה לא מיירי אלא לאחר שחיטה, וכי קאמר ר' יוסי הגלילי היינו דוקא מחיים ולעולם אפילו היכא דחזי להקרבה ואם כן בכו האי גונא נמי יש לומר במאי דמתרצי התוספות, וי"ל

ליה ממנו וכו', דאפשר דרבא דהתם לא ידע בכל אלה, אמנם מאי דקשה הוא מאי מקשה ואם איתא לישני וכו', ולדידיה מי נחא אמאי קמשני בבכור בחוצה לארץ לישני שאני הא דרבי יוסי הגלילי דדוקא לענין שבועת הפקדון קאמר כאמור:

ולזה יש לתרץ דלדידיה לא קשה דבמאי דמתרץ בבכור בחוצה לארץ ומסכים לר' יוסי כרבנן, במאי דחזי להקרבה אינו סותר למאי דאית ליה דר' יוסי הגלילי דוקא לענין שבועת הפקדון קאמר, וכיון דאינו סותר נימא דחזא מהנהו תרי שנויי נקט, אמנם לפי מאי דתריך דמחיים אף במאי דחזי להקרבה חשיב רבי יוסי ממנו, הוא דקשה דהוי ליה לתרץ הא רבי יוסי וכו', דבהאי תירוץ דתריך בבכור בחוץ לארץ ומסכים לרבי יוסי הגלילי כרבנן, במאי דחזי להקרבה דחשיב ליה ממון גבוה, סותר מאי דתריך דמחיים חשיב ממנו רבי יוסי הגלילי אף במאי דחזי להקרבה והבינהו:

והתנן המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת לימא דלא כר' יוסי הגלילי. יש לראות דאיך מקושרת השתא בנידון דידן האי קושיא, ונראה דמקושרת שפיר דבמאי דאמר ר' יוסי הגלילי דקדשים קלים הוו ממון בעלים לא קשיא כלל דדילמא התם סתם לן תנא כרבנן, אבל השתא דאוקימנא סתם מתניתין דידן כר' יוסי הגלילי אי כההיא סתמא סתם לן תנא כרבנן קשיא סתמא אסתמא והבן:

ויש אומרים בענין אחר דאי לאו דמוקמינן מתניתין דידן בנויקין כרבי יוסי הגלילי לא הוה קשה מהתם, דדלמא ר' יוסי הגלילי דוקא בשבועת הפקדון חשיב להו לקדשים קלים ממנו ולא בדבר אחר דהיכא דגלי גלי, אבל השתא דאוקימנא מלתיה דר' יוסי הגלילי אפילו בענין אחר דלאו שבועת הפקדון והיינו מתניתין דניזקין הקשה והתנן, ולא קשה לפי דרך זה מאי דאוריב רבא לקמן לרב נחמן מומעלה מעל כה' לרבות קדשים קלים שהם ממנו דברי ר' יוסי הגלילי דשמא רבא לא אסיק אדעתיה לחלק בין שבועת הפקדון למילי אחריני:

אבל מה שקצת קשה הוא מההכרח דמייתי דאם איתא דכי אמר ר' יוסי הגלילי ממנו הוא לישני הא ר' יוסי הגלילי הא רבנן דלדידיה נמי תקשי דאמאי משני בבכור בחוץ לארץ לישבי דכי קאמר ר' יוסי הגלילי היינו דוקא בשבועת הפקדון, ובודאי דהא לאו קושיא היא דבמה שמתרץ דרבי יוסי הגלילי בבכור בחוצה לארץ אמר דממנו אינו סותר הא דדוקא בשבועת הפקדון קאמר, אבל במאי דשני בבכור בחוצה לארץ ומסכים לר' יוסי הגלילי לרבנן דמחיים היכא דחזי להקרבה לאו ממנו הוא, סותר מאי דאוקי לעיל כי אמר רבי יוסי הגלילי מחיים והבן:

גמרא והתנן המקדש בחלקו וכו'. קשיא דכיון דהאי מקשה דמקשה ומחיים מי אמר וידע ההוא דתריך התם דר'

דהכי פירוש ומחיים וכי אמר במתנות כהונה וכו', דמעיקרא שהקשה לימא דלא כרבי יוסי הגלילי כי היכי דלהוי מתניתין כוללת בין בחלק הבעלים בין בחלק הכהנים וכו' בסגנון האמור לעיל:

ומה שאמרו התוספות דהמקדש בחלקו היינו מתנות כהונה בחלק שיש לכהנים בשלמים אין כונתם לומר דדוקא במתנות כהונה קמיירי אלא דיכילנא לפרושי דחלקו דקאמר איירי נמי אמתנות כהונה, ומה שכתבו התוספות בטר הכי דהמקדש בחלקו לא שייך אלא בחלק כהנים דבעלים לא שייך בהם לשון חלק, היינו לפי המסקנא דגריס אלא שאני מתנות כהונה וכו', דמוקי ההיא דהמקדש בחלקו דוקא במתנות כהונה דהוקשה להם אמאי הדר ביה ממאי דשני מעיקרא כי קאמר רבי יוסי מחיים ולוקמה ההיא דהמקדש בחלקו דשלמים, ולהכי אומרים דלא שייך בבעלים לשון חלק, מה שאין כן דעת הקונטרס, ואם כן קשה לי לדברי מהר"י בן לב ז"ל כאמור:

ונראה לי דיש לדחות ההוא פירושא דהוקשה להם לתוספות אעיקרא דמלתא כאמור, דאם כן לא היה מקום לההוא תירוצ' דאסיק אדעתיה דתוספות דמחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה, ובמה שאמרנו דמעיקרא הוקשה לו למקשה לימא דלא כר' יוסי הגלילי כי היכי דלהוי מתניתין כוללת בין בדלא חזי להקרבה, כגון בכור בחוצה לארץ, בין בבכור בארץ ישראל, דאם כן כי תריץ אפילו תימא ר' יוסי הגלילי כי אמר ר' יוסי מחיים אבל לאחר שחיטה אפילו רבי יוסי מודה דכי קא זכו משלחן גבוה קזכו מדקרא מפליג בהכי נראה דאפילו בבכור דחוץ לארץ ובכל מילי דאיירי מתניתין סבירא ליה דלאחר שחיטה מודה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו, וזה אינו דהא בבכור בחוץ לארץ לא שייך ביה שחיטה ואין שם זכיה משלחן גבוה דהא דינו הוא דירעה עד שיסתאב דלאו להקרבה קאי:

ונראה לי דמעיקרא הוקשה להם לתוספות דמאי קסלקא דעתא דהאי מקשה דאיירי מתניתין דהמקדש בחלקו דעלה משני כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים וכו' עד דאמר ומחיים מי אמר וכו', אי ס"ד דמיירי אפילו היכא דחזי להקרבה והיינו דמקשה ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה וכו', אדפריך מבכור לסייעיה משלמים, ואי סלקא דעתא דאיירי אפילו במתנות כהונה והיינו דמקשה ומחיים מי אמר במתנות כהונה מדלא קאמר מתנות כהונה שאני, דלמא דהיינו טעמא דאי הוה משני מתנות כהונה שאני הוה משמע דחלק בעלים אפילו לאחר שחיטה, ומתריצין התוספות דנהי נמי דאין לומר דהכי פירוש ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה וכו', דאם כן כי פריך מבכור לסייעיה משלמים, אבל לעולם יש לומר דהכי פירוש ומחיים מי אמר במתנות כהונה מדלא קאמר מתנות כהונה שאני וכו', וא"ת אי הוה משני מתנות כהונה שאני וכו' י"ל דהני מילי לענין נדרים וכו' זו היא כל כונת התוספות:

ומה שאמרו אי מחיים לא אמר כל שכן לאחר שחיטה, היינו משום דכבר היה אפשר לפרש ולקיים הפירוש שדוחים

ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה וכו', אדרבה אי איכא למימר דאיירי רבי יוסי הגלילי היינו לאחר שחיטה מדתנן בכור מוכרין אותו תני וכו' ואמר רב נחמן לא שאנו וכו' ואיתיביה רבא וכו' ותירץ רבינא בבכור בחוץ לארץ ואי איתא וכו' גם לאחר שחיטה לא מצי איירי, דאי לאחר שחיטה לישני רבינא באחר שחיטה, דלמא הא דתירץ רבינא הכי היינו משום דסיפא דברייתא מוכיח דבבכור מיירי וכמו שתירץ הקונטרס לדעתו דמסקנא דרבי יוסי הגלילי אפילו בשלמים קאמר, והא דתירץ רבינא לר' יוסי הגלילי בבכור כו' וטעמא דהא מלתא דמחיים כיון דחזי וקאי להקרבה סבירא ליה לרבי יוסי דממון גבוה הוא אבל לאחר שחיטה כבר יצא לחולין דזכו בו הכהנים והבעלים בחלקם, ובזה לא היה מקום לדחות פירוש זה כדדחו השתא התוספות דאדפריך מבכור לסייעיה משלמים, דלמא שלמים דאיירי בהו רבי יוסי הגלילי היינו לאחר שחיטה דקרינן בהו בה' וכחש, בעמיתו וכחש, דמשום דכבר זכו בו הבעלים והכהנים בחלקם קרינן בהו בעמיתו וכחש, ומצד דסוף סוף אותו הזכות בא להם משלחן גבוה קרינן בהו, בה' וכחש וכו', לכן הציעו התוספות דהסברא האמיתית היא דבכל נושא דלא אמר ר' יוסי הגלילי מחיים כל שכן לאחר שחיטה, ובזה אין לומר דהכי פירוש ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה וכו', דאם כן כי פריך מבכור לסייעיה משלמים והבן:

ובמאי דכתבו התוספות דאם כן כי פריך מבכור לסייעיה משלמים. הקשה מהר"י בן לב ז"ל דהיינו מאי דמשני מתנות כהונה קאמרת, ותירץ דאפשר דהוקשה להם לתוספות ודקארי לה מאי קארי לה, ולי נראה דכיון דגרסת התוספות בגמרא היא אלא שאני מתנות וכו', לא קשיא ולא מידי דאי היינו מאי דמשני אמאי קא הדר ביה והבן:

כתבו עוד וי"ל דהכי פירוש ומחיים מי אמר במתנות כהונה מדלא קאמר מתנות כהונה שאני. נראה לי דיש לדקדק בדבריהם דלעיל בפירוש שדוחים אמרו התוספות מדקמפלגת וכו', והכא אמרו מדלא קאמר מתנות כהונה שאני:

ונראה לי דדייקי התוספות שפיר במלתיהו דבפירוש האמיתי בו מחיים מי אמר במתנות כהונה אין להוכיח כן מדקא מפליג בין מחיים לאחר שחיטה, דדילמא לעולם דעתו לומר דמתנות כהונה שאני, ומאי דמפליג כונתו לומר דכי קאמר ר' יוסי הגלילי היינו בנושא דיש לחלק בו בין מחיים לאחר שחיטה, אבל במתנות כהונה דאפילו מחיים כי זכו משלחן גבוה קא זכו מודה, ולזה הוכרחו התוספות לומר דאם כן אמאי האריך כולי האי לימא שאני מתנות כהונה, והדר הוקשה להם דדילמא לעולם כן הוא דעתו דשאני מתנות כהונה, והאי דהצריך לאשמעינן אגב אורחיה דחלק בעלים לאחר שחיטה ממון גבוה הוא, וזה אומרם ואם תאמר אי הוה משני מתנות כהונה שאני הוה משמע וכו' גם בלשון דהוה משמע וכו' מגומגם ודחוק וכי תימא בפירוש שדוחים התוספות ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזי להקרבה נמי אין להוכיח מדקמפליג דאיכא למימר כדכתיבנא, ואם כן אמאי לא הוכיח מדלא אמר חזי להקרבה שאני:

משמע דבבכור בחוצה לארץ בין מחיים בין לאחר מיתה, ואיהו ס"ל דדוקא מחיים וצ"ע:

איכא דאמרי דכיון דרש"י ז"ל מפרש הפשט כפירוש דדחו התוספות וקושית לסייעה לאו כלום היא, ונדחקו לזה ממאי דפירש בלשון המתחיל אבל לאחר שחיטה כי זכו בין כהנים בחזה ושוק בין בעלים בשאר הבשר, נראה דההיא דהמקדש בחלקו בין בחלק כהנים בין בחלק בעלים איירי, וגם ממאי דפירש בלשון המתחיל ומחיים מי אמר שאחריות הוא עליו, דאחריות לא שייך בכהנים אם כן נראה דר' יוסי לא איירי בחלק כהנים:

ולי נראה דאי משום הא לא אריא ולעולם רש"י ז"ל נמי מפרש פירוש התוספות, דאף דלרש"י ז"ל לא משמע ההיא דהמקדש בחלקו דוקא בחלק כהנים, עם כל זה מקשה המקשה דלוקמה בחלק כהנים ולימא שאני מתנות כהונה ומדלא קאמר אלא וכו', ובמסקנא לא גריס הקונטרס אלא דלרש"י ז"ל פרושי קמפרש מילתיה דלעולם ר' יוסי בשלמים איירי ומאי דקאמר מחיים לשלא נטעה דחלק בעלים בין מחיים בין לאחר מיתה הוי ממון הדיוט ופליג אתוספות, בהא ודאי דמאי דפרש"י דלשון המתחיל אבל לאחר שחיטה כי זכו בין כהנים בחזה ושוק בין בעלים בשאר הבשר משלחן גבוה, היינו משום דהרגיש לפי המסקנא דההיא דהמקדש בחלקו במתנות כהונה איירי, דאם כן בין מחיים בין לאחר שחיטה הוי ממון גבוה, ומאי האי דאמר הכא אבל לאחר שחיטה אפילו ר' יוסי הגלילי מודה דמשמע דקאי אההיא דהמקדש בחלקו, לכך פירש רש"י דבתרויהו איירי בין בחלק כהנים בין בחלק בעלים ומלתא פסיקתא קתני דנקט לאחר שחיטה משום חלק בעלים, וגם מאי דפירש רש"י ז"ל מחיים שאחריות עליו היינו לפי המסקנא דמוקי לר' יוסי הגלילי בשלמים ומחיים והבינהו אברהם ׳ עוז:

ומה שכתבו עוד התוספות וכן משמע דהמקדש בחלקו בחלק כהנים איירי וכו'. הוא ראיא למאי דאמרו דחלק בעלים אפילו לאחר שחיטה הוי ממון בעלים וק"ל:

[אמר החכמה]

ומה שכתבו עוד בסוף הדבור והא דקאמר התם לימא מתניתין וכו'. מקושר שפיר לפירושם דהמקדש בחלקו דוקא בחלק כהנים איירי, דלפירוש רש"י ז"ל גם בחלק בעלים איירי ומלתא פסיקתא קתני כדפרישית והבינהו אברהם ׳ עוז:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה לכתחלה [לא], פירש אין צריך להביאם. הפירוש האחר הוא דאינו יכול להביאם:

ד"ה ואם איתא לישני ליה, פי' ואם איתא דמחיים הוי ממונו לרבי יוסי הגלילי אפילו במתנות כהונה דחזו להקרבה לישני ליה הא דרב נחמן אמר רבא בר אבוב כרבנן וכו', ולפי סברא זו וכו' ומשני אלא מתנות כהונה

נראה דשפיר מוכחי מדקמפליג דלהווא פירוש אין לומר דכונת התירוצ' דכי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים וכו' לומר דחזי להקרבה שאני ולא קאמר ר' יוסי הגלילי אלא בנושא דמצי לחלק בין מחיים לאחר שחיטה דהיינו לא חזי להקרבה וכו' כאמור, דבנושא דלא חזי להקרבה אין לומר דסבירא ליה לר' יוסי הגלילי דלאחר שחיטה ממון גבוה הוא משום דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו, דבכור בזמן הזה ובכור בחוצה לארץ אסורים בהנאה לאחר שחיטה דהווי שחוטי חוץ ואין כאן זכיה משלחן גבוה, ועוד כיון דלאו להקרבה קיימי לא זכו משלחן גבוה דלא חזו לגבוה כדפרש"י לקמן, ומהאי טעמא נמי לא מצי איירי בבכור בעל מום דכיון שנפסל ותו לא חזי לגבוה לאו משלחן גבוה זכו והבן:

תוס' ד"ה ומחיים מי אמר, תימא מאי קס"ד וכו' ואין לומר דה"פ ומחיים מי אמר אפילו היכא דחזיא להקרבה מדקמפלגת בין מחיים לאחר שחיטה מכלל דמחיים אפילו דחזי להקרבה חשבת ליה ממונו וכו'. קצת קשה לי דדילמא מחיים דאמר בלא חזי להקרבה קאמר, וההיא דהמקדש בחלקו נמי בלא חזי להקרבה ולאחר מיתה והיינו בכור, וכוה לא קשה מידי מהא דלקמן דכן תירץ נמי התם בבכור בחוץ לארץ:

[אמר החכמה]

ויש לי לתרץ דאי אפשר לומר דההיא דמקדש בחלקו דקתני קדשים קלים בבכור בחוץ לארץ איירי דודאי דומיא דקדשי קדשים קתני דחזו להקרבה, דאין לומר דהיינו קדשי קדשים שנפסלו, דאין שייך בהם חלק, ועוד דאם לפסלו הוי דומיא דבעל מום דבין מחיים בין לאחר מיתה קתני לקמן דהוי ממון הדיוט, בהא דמוכרין וכו' והבינהו:

כתבו עוד דא"כ כי פריך מבכור לסייעה משלמים. אין ספק כי בזה יש ב' הבנות, חדא דהכונה לומר דתשובתו בצדו דר' יוסי הגלילי בשלמים קאמר ולזה קצת קשה דזה עצמו תירוצ' הגמרא, ויש לומר דודקארי לה מאי קארי לה קא מקשו, ולפירושם ודאי דלא קשה זה כד תידוק, ויש לפרש באופן אחר דכונת התוספות לומר לסייעה באופן דלא קשה למתרץ יותר מן המקשה, דלפי פירוש זה סבת המקשה לומר לדידי בלא חזי להקרבה איירי ר' יוסי הגלילי אמנם לדידך מדקמפלגת וכו', אף דחזי אמרת, ולזה מקשה לישני כיון דבדחזי איירי, ומקשין התוספות דגם למקשה בהכרח לומר בדחזי איירי דהא בשלמים איירי דחזי להקרבה, ולזה קצת קשה לי דהא התם אבא יוסי בן דוסתאי מפרש מלתיה דבן עזאי דפירש דרבי יוסי בשלמים קאמר דבבכור בלבד קאמר, והתם מוקי בבכור בחוץ לארץ דהיינו לא חזי, וכד תעיין תראה דאי משום הא לא אריא דמסיק דלישנא דבלבד קשיא אמנם גם בשלמים איירי והבינהו:

כתבו עוד וי"ל דה"פ ומחיים מי אמר במתנות כהונה בחלק שיש לכהנים בשלמים מדלא קאמר מתנות כהונה שאני וכו'. קשיא לי דדילמא ר' יוסי הגלילי בבכור בחוצה לארץ איירי ולכך לא תירץ מתנות כהונה שאני דהוה

שאני וכו' והשתא מלתיה דרב נחמן לא מתוקמה אלא כר' יוסי הגלילי וכו'. יש מי שאמר דהפירוש האחר דיש לפרש הכא הוא דרב נחמן כי אמר לא שנו אלא בכור בזמן הזה וכו' אבל בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה לא בא לתרץ סתירת המשניות דקתני חדא המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת, ומתנות כהונה דמשמע וקתני אחריתי בכור מוכרין אותו תם חי וכו' ומקדשין בו את האשה, להכי בא רב נחמן על ההוא דבכור מוכרין וכו' ואמר לא שנו אלא בכור בזמן הזה אבל בזמן שבית המקדש קיים לא, ומוקי ההיא דאינה מקודשת בזמן שבית המקדש קיים:

ולפי זה יש לפרש במאי דמקשה השתא דאם איתא דכי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים אפילו במתנות כהונה לשני רב נחמן המשניות דההיא דמקדשין בבכור את האשה ר' יוסי הגלילי היא דאמר דמחיים הוא ממונו וההיא דהמקדש בחלקו דאינה מקודשת רבנן היא, ובוזה לא היה לא קושית רבא ולא תירוצו רבינא ובוזה הוה אתי שפיר דלפי סברא זו אתי שפיר ויהיה אמת הא דמשמע בסוף פרק הפרה דבכור לא היה בכלל דרעהו אפילו בזמן הזה דפליגי אביי ורבא וכו', דמצו סברי כרבנן, ואומרים התוספות דהפירוש האמיתי הוא דא איתא דמחיים הוא ממונו לר' יוסי הגלילי וכו', לישני ליה הא דרב נחמן כרבנן, כלומר דקאי ארבינא דאמאי לא תירץ וכו', ודרך זה לא הונח לי דכנראה דגירסת התוספות בגמרא היא ואם איתא לישני ליה ובהאי לישנא דלישני ליה לא שייך לפרש דקאי ארב נחמן אמאי לא תירץ המשניות כאמור, ועוד דכיון דאין הפירוש אלא אי קאי ארב נחמן או ארבינא למה הוצרכו לומר אפילו במתנות כהונה דחזי להקרבה דלא היה לומר אלא אפילו במתנות כהונה לישני ליה הא דרב נחמן כר' יוסי:

ועוד דמאי קושיא לרב נחמן דאמאי לא משני הא ר' יוסי הגלילי הא רבנן, דילמא הא דלא תירץ הכי היינו דאם כן קשיא סתמא אסתמא דהוא ההכרח עצמו דבו הקשה מעיקרא והתנן המקדש בחלקו וכו' כדכתיבנא, וכי תימא דאין לומר דלהכי לא תירץ הכי מטעמא דקשיא סתמא אסתמא, דהשתא נמי במאי דתירץ דההיא דאינה מקודשת כרבנן קשיא סתמא אסתמא דבמתניתין דין דנכסים שאין בהם מעילה סתם לן תנא כרבי יוסי הגלילי, ולהכי מקשה שפיר דלישני וכו' דממה נפשך קשיא סתמא אסתמא, זה אינו הכרח דדילמא רב נחמן סבירא ליה כרבא דמתניתין דקתני נכסים שאין בהם מעילה היינו דין מעילה ורבנן היא, ועוד דאדמקשה גמרא דאם איתא דכי אמר ר' יוסי הגלילי ממונו הוא מחיים לישני רב נחמן הא רבי יוסי הגלילי הא רבנן, אמאי לא הקשה לו לישני הא מחיים הא לאחר שחיטה ובוזה אתו כולהו מתני כר' יוסי הגלילי:

על כן נראה לי דהפירוש האחר הוא דמקשה מכל מתנות כהונה בין חזי להקרבה בין לא חזי, והכי פירשו ואם איתא דמחיים הוא ממונו לרבי יוסי הגלילי אפילו במתנות כהונה לישני ליה וכו', ואומרים התוספות דאין לפרש בהכי

דאם כן מה שקשה דלפי סברא זו לא יהיה אמת הא דמשמע לקמן בהפרה וכו', גם לפי תירוצו הגמרא והמסקנא קשה דכיון דמתנות כהונה שאני דהא דרב נחמן אמר רבה בר אבא בין כרבי יוסי הגלילי בין כרבנן תקשי דפלוגתא דהתם דלא כמאן:

אבל מה שיש לפרש הוא דהכי קאמר אם איתא דמחיים הוא ממונו לר' יוסי הגלילי אפילו במתנות כהונה דחזי להקרבה וכו', ובוזה מאי דקשה דלפי סברא זו לא יהיה אמת ההיא פלוגתא דהפרה לפי המסקנא, והתירוצו דמשני אלא מתנות כהונה שאני דהיינו מתנות כהונה דחזי שאני וכי אמר רבי יוסי הגלילי היינו במתנות כהונה דלא חזי, מתורץ שפיר דרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי הגלילי ואמרי דממון גבוה היינו במתנות דלא חזי, דמדר' יוסי נשמע לרבנן ואם כן לא מצי מתוקמה מלתיה דר' יוסי הגלילי דאמר דבכור בזמן הזה הוא ממונו אלא כר' יוסי הגלילי ופלוגתא דאביי ורבא לקמן כרבנן, וזה אומרם ומשני אלא מתנות כהונה שאני וכו', והשתא מלתיה דרב נחמן לא מתוקמה אלא כר' יוסי הגלילי ופלוגתא דאביי ורבא לקמן כרבנן, וכפי דבריהם אלו נמשך לי תירוצו במאי דהוה קשה לי קצת, דאמאי כד מוטיב רבא לרב נחמן ומעלה מעל בה' לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר' יוסי הגלילי, דאמאי לא אמר לימא דלא כרבי יוסי הגלילי דודאי דפשוט לו דכי היכי דליתיה ההיא פלוגתא דלקמן כרבנן, צריך לומר דהא דרב דוקא כר' יוסי הגלילי והבן:

ומה שכתבו ומשני אלא מתנות כהונה שאני וכו'. נראה לי שהוא נמשך לפירושם, משום דלדעתם כד תירץ מתנות כהונה שאני היינו מתנות כהונה דחזי להקרבה שאני, וכי קאמר ר' יוסי הגלילי במתנות כהונה דלא חזי, ואם כן צריך לומר בהכרח דגרסינן אלא וחזר בו מההוא חילוק דמחיים ולאחר שחיטה, דכיון דמירי במתנות כהונה דלא חזי לא שייך לומר דאחר שחיטה מודה רבי יוסי הגלילי דמשלחן גבוה קא זכו כדכתיבנא לעיל כיון דלא חזי לגבוה והבן:

[אוצר החכמה]

כתבו עוד ונראה דדוקא מחיים הוא לרבנן ממון גבוה אפילו בעל מום דאסור בניזיה ועבודה אבל לאחר שחיטה למה יחשב ממון גבוה. נראה לי דהוקשה להם דהשתא דאוקימנא פלוגתא דהתם כרבנן וסבירא ליה לאביי ורבא דבכור בעל מום הוא ממון גבוה דכיון דלאו בר פדיון לא נפק מקדושה קמייא כפירוש הר' יהודה גאון, ומתניתין דקתני דבכור בעל מום דמוכרין אותו בין חי בין שחוט כרבי יוסי הגלילי, נמצא דפליגי רבי יוסי הגלילי ורבנן מן הקצה אל הקצה, דלרבי יוסי אפילו מחיים הוא ממונו, ולרבנן אפילו שחוט חשיב ליה ממון גבוה, לכן כתבו ונראה דדוקא מחיים הוא לרבנן ממון גבוה אפילו בעל מום אבל לאחר שחיטה למה יחשב ממון גבוה:

תוס' ד"ה ואם איתא לישני וכו'. נראה דצ"ע ואני לאפס פנאי לא עיינתיו:

[מהדורא בתרא]

[דף י"ג ע"א]

רש"י ד"ה והא דתירין רבינא לרבי יוסי הגלילי בבכור בחוצה לארץ וכו' משום דסיפא דכרייתא מוכיח דבבכור קמיירי וכו' ובן עזאי מליתיה דרבי יוסי קמפרש. אין להקשות דמנא להו לקונטרס דלא פליג בן עזאי אדרבי יוסי הגלילי אלא דמפרש, דלמא פליגי דלרבי יוסי הגלילי אפילו מעשר חשיב ליה ממונו, ובן עזאי פליג עליה דדוקא שלמים ולא מעשר, דאין לומר דסבירא ליה לרבי יוסי דמעשר אפילו שאינו נמכר ואינו נגאל דיהא ממונו והבן:

גמרא אמר מר, בן עזאי אומר לרבות את השלמים למעוטי מאי אילימא למעוטי בכור השתא ומה שלמים שטעונין סמיכה ונסכים וכו' אמרת ממון בעלים, בכור מבעיא. איכא למידק דמאי קל וחומר הא איכא למפרך דמה לבכור שכן קדוש מרחם, ושמא יש לומר דהנהו חומרות שטעונין סמיכה נסכים ותנופה חזה ושוק עדיף:

וקצת קשה לי דאמאי הוצרך לסתור בהאי קושיא ולומר דבכור הוי יותר ממון בעלים משלמים דאיכא למפרך כאמור, ואמאי לא הקשה לו דאי בכור עדיף איך אמר אבא יוסי בן דוסתאי אלא בבכור בלבד, דדוקא בכור ולא שלמים, דאין לומר דפליגי בסברות הפוכות וק"ל:

אין להקשות דמאי קאמר למעוטי מאי דילמא לא אתא למעוטי אלא להוסיף ולומר דאף השלמים, דאם כן היה לו לומר לרבות אף השלמים, אבל מה שיש להקשות הוא דאמאי לא משני דאתא למעוטי בכור בארץ ישראל, ואבא יוסי בן דוסתאי אומר דלא אמר בן עזאי אלא בכור בחוצה לארץ וממעט אפילו שלמים וצ"ע:

תוס' ד"ה אי אליבא דרבנן פירש בקונטרס וכו' משמע מפירושו שהשור עושה כל ההיזק ובעל הבור אין עושה כלום וכו', וקשה לר' יצחק היכי דייק דאין גובה מבשרן כנגד אימוריהן וכו' רהתם משום שהבור לא עשה ההיזק כלל אבל בשלמים וכו' דעל כרחין סבירא ליה השתא שנים שהזיקו האי כוליה היזקא עבד והאי כוליה הזיקה עבד, כיון דלא אסיק אדעתיה וכו', דאי כל חד וחד פלגא הזיקה עבד למה ישלם בתם לרבי נתן בעל דבור שלשה חלקים דהיינו יותר ממה שהזיק וכו'. הן אמת דודאי דסבירא ליה לבעל התוספות דלדעת הקונטרס שייך לומר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אפילו היכא דלא הזיק האי כלל למאן דסבירא ליה כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי, ורבנן משום דלית להו האי סברא דכי ליכא לאשתלומי מהאי וכו' אמרינן דבעל הבור פטור, דלהכי פירש דלרבנן דפטור בעל הבור אלמא כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי:

ואין להקשות דלפי זה אמאי לא הקשו לו התוספות דהא התם במקומו בהפרה פריך בגמרא לרבי נתן במאי דלא אסיק אדעתיה טעמא דתורא בבירך אשכחתי, אי קסבר האי פלגא

הזיקה עבד והאי פלגא היזקא עבד בעל הבור משלם מחצה ובעל השור רביע ואידך רביעא מפסיד, ומאי קושיא דילמא סבירא ליה דכי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אף על גבי דלא הזיק כלל, דיש לדחות ולומר דשמא שני מקשים הם ומקשה דהכא סבירא ליה דשייך לומר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אפילו היכא דלא הזיק כלל, וההוא דהתם סבירא ליה דאין לומר כן בלא טעם:

אבל מה שנראה לכאורה דיש להקשות הוא דמאי מקשינן לדעת הקונטרס דעל כרחין סבירא ליה השתא שנים שהזיקו האי כוליה הזיקא עבד וכו', דאי כל חד וחד פלגא היזקא עבד למה ישלם בתם לרבי נתן בעל הבור שלשה חלקים דהיינו יותר ממה שהזיק, ומאי קושיא והא סבירא ליה לקונטרס זכרונו לברכה דשייך למימר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אפילו היכא דלא הזיק כלל כאמור:

וכד מעייננא אשכחנא דלאו קושיא היא, דהתוספות הוקשה להם מעיקרא לדעת הקונטרס דמנא להו למקשה דרבנן דאמרינן התם בעל הבור פטור היינו משום דסבירא ליה דלא אמרינן כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי, דאנא אמינא דלעולם רבנן סבירא להו דכי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי היכא דהזיק האי והתם דלא משתלם מבעל הבור מאי דלא משתלם מבעל השור היינו משום דסבירא ליה דלא הזיק בעל הבור כלל דכיון דלא הזיק כלל אין סברא לומר שישלם מה שלא הזיק, ואומרם דעל כרחין סבירא ליה השתא וכו', היינו משום דראו דלכאורה יש לתרץ לדעת הקונטרס דלעולם סבירא ליה להאי מקשה דסבירא להו לרבנן דכי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי היכא דהזיק האי, ופטור דאמרי התם בבור היינו טעמא משום דלא הזיק בעל הבור כלל, ואפילו הכי מקשה שפיר דהכא נמי לא הזיק הבשר אלא פלגא ניזקא ואם כן פשיטא דלא נחייבהו יותר ממה שהזיק כי היכי דלא מחייב בבור מפני שלא הזיק:

לכן מחזיקים קושייתם ואומרים דעל כן אין לומר כן, דאי סבירא ליה דלרבנן לא אמרינן כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי היכא דלא הזיק דאין סברא לומר שישלם מה שלא הזיק כאמור על כרחין סבירא ליה השתא שנים שהזיקו האי כוליה היזקה עבד וכו', דאי סבירא ליה דכל חד וחד פלגא היזקא עבד למה ישלם בתם לרבי נתן בעל הבור שלשה חלקים דהיינו יותר ממה שהזיק, והא מטעמא דסבירא ליה דלרבנן לא אמרינן דסבירא ליה דכי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי היכא דלא הזיק גם לרבי נתן לא אמרינן הכי בלא טעם כדמוכח בהפרה ובודאי דעל הסתם סלקא דעתך דהכא כסלקא דעתך דהתם, ואם כן מתורץ שפיר דודאי מה שמכריחים התוספות השתא היינו אי תירצנא לדעת הקונטרס כאמור ולא סבירא ליה כדסלקא דעתם מעיקרא והבן:

ואין להקשות דדילמא פליגי רבנן ורבי נתן בהא דלרבנן שנים שהזיקו כל חד פלגא היזקא עבד ולרבי נתן סבירא ליה דכוליה היזקה עבד, דלא אשכחנא דפליגי אלא בבור:

ומה שכתבו (עוד) ועוד מנא ליה לגמרא דלרבנן בתם משלם בעל השור מחצה ובעל הבור פטור דילמא בתם בעל השור מחצה ובעל הבור פטור. ודאי דקושייתם זו היינו למאי דסלקא דעתין מעיקרא דלדעת הקונטרס שיין לומר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי אפילו היכא דלא הזיק כלל:

ואין להקשות דמאי קושיא דילמא לדעת הקונטרס ליכא למימר הכי, דפטור דאמרי רבנן בבור היינו משום דגזרת הכתוב דונפל שמה, דאם כן קשה דאין דייק מהתם דאין גובה מבושרן דילמא שאני התם דגזרת הכתוב וכו'.

ומה שכתבו עוד ונראה לרבי יצחק דרבנן דאמרי בעל השור חייב היינו דבעל השור משלם מחצה וכו' והכא הכי פירושו הא אמרינן כי ליכא לאשתלומי מבור [לא] משתלם משור וכו'. אין להקשות דבמאי דמהפכי השתא אמאי לא מפרשין כפירוש הקונטרס, דודאי איכא למימר דמתרי טעמי לא הונח להם לפרש כפירוש הקונטרס בהפוך זה, חדא דלפירוש מאי דהוקשה להם מנא ליה לגמרא וכו' מתורץ שפיר דליכא למימר הכי משום דאי פליגי רבנן ורבי נתן בתשלומי השור הוה ליה לפרושי וכו', אבל לדעת הקונטרס אין לתרץ כן ועוד דלפירושי דייק בין מתם בין ממועד:

ומה שכתבו עוד ואם תאמר מנא לן דהא דקאמרי רבנן ובעל השור חייב לאו דחייב הכל. אין כונתם לומר דישלם כל ההיזק דאמאי ישלם בתם יותר ממה שהזיק אלא רצונם לומר כל דינו תם חצי נזק ומועד נזק שלם והבן:

תוס' ד"ה אי אליבא דרבנן, פירש בקונטרס (כתבו) ועוד מנליה לגמרא דלרבנן בתם משלם מחצה ובעל הבור פטור דילמא בתם בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה ורבנן דאמרי ובעל הבור פטור איירי במועד וכו'. כונת התוספות לומר דדילמא לרבנן כל חד וחד כוליה הזיקה קא עביד ובהם בעל השור משלם מחצה ובעל הבור מחצה, ואין להקשות דהא בבור ליכא למימר דמשלם מחצה דגזרת הכתוב דפטור מדכתיב ונפל שמה, דקושיית התוספות לפירוש רש"י ז"ל דלית ליה דטעמא דרבנן דפטרי בבור מדכתיב ונפל שמה וכו', מדקאמר כי ליכא לאשתלומי מבעל השור לא לשלם מבעל הבור, דאי לא תימא דלפירוש רש"י ז"ל לית ליה דטעמא דרבנן דפטרי בבור לאו מדכתיב קרא וכו', היכי דייק דאין גובה מבושרן כנגד אמוריהן מדלא משתלם מבעל הבור כלום, דילמא שאני התם דגזרת הכתוב, ולתוספות ניחא קושיא זו ולכך החליפו ואמרו לקמן, והכא הכי פירושו הא אמר כי ליכא לאשתלומי מבעל הבור לא משתלם מבעל השור:

כתבו עוד ונראה לר"י דרבנן דאמרי בעל השור חייב ובעל הבור פטור היינו דבעל השור משלם מחצה כמועד ובתם רביע ובעל הבור פטור לגמרי. יש לראות

אמאי הוצרכו התוספות לפרש כי האי גונא הא גם כפי פירוש רש"י במילתיה דרבנן מצי לאוקמיה, ובמה שפירשו הא אמר כי ליכא לאשתלומי מבעל הבור מיושב שפיר, ויש לומר בשני פנים, חדא דלכך הוצרכו לכך לפי שעתידין לומר בתירוצן הקושיא דמקשין וא"ת מנ"ל דהא דקאמרי רבנן ובעל השור חייב לאו היינו דחייב הכל דלא פליגי רבנן ור' נתן בתשלומי השור:

ועוד י"ל דהוצרכו לכך לרותא דמלתא דבפירוש זה כד דייק בגמרא דאין גובה מבושרן וכו' בין מתם בין ממועד דייק ובוזה מיושב לקמן דמקשין וא"ת מנליה דהא דקאמרי רבנן ובעל השור חייב לאו היינו דחייב הכל דהאי דחייב הכל לא קאי אלא אמועד, דאי בתם אמאי ישלם כוליה הזיקה וכי גרע לפי שהיה בשותפות, וא"כ דאמועד קאי מאי קושיא דילמא מתם קא דייק, ובמה שאמרנו מיושב דכיון דהם רצו ליישב באופן דקא דייק בין מתם בין ממועד, השתא מקשין האי קושיא לדבריהם דמנלה דלמא לא דייק אלא מתם אמנם ממועד לא דייק דמשלם נזק שלם והבינוהו אברהם י' עוזו:

[מהורא בתרא]

[דף י"ג ע"ב]

תוס' ד"ה אמר רבא תורא שהזיקה אף על גב דרבא מפרש מתניתין דין מעילה ולא אוקי מתניתין כר' יוסי הגלילי על כרחך הכא איירי לרבי יוסי הגלילי. קצת קשה לי דדילמא רבא הדר ביה מחמת הקושיא שהוקשה לעיל וליתני דהדיט וכו', והדר מוקי כר"י הגלילי ולהכי אמר תורא שהזיקה גובה מבשר וכו':

ונראה לי דלא ניחא להו לתוספות לומר כן משום דאשכחנא לקמן פלוגתא דאביי ורבא בשור ושור של פסולי המוקדשין שנגחו דלתרויהו סבירא ליה דאפילו בכור בעל מום בזמן הזה הוי ממונ*, וכבר מוקמי התוספות לעיל פלוגתיהו כרבנן ומסתמא דההיא פלוגתא דהתם הייתה בתר דאמר רבא מימרא זו בתורא שהזיקה כו', כיון שהביאה הגמרא בתר האי מימרא דהכא בפרק הפרה והבן:

גמרא במתניתא תנא פרט נכסי הפקר היכי דמי אילמא דנגח תורא דידן לתורא דהפקר וכו'. קשיא לי דבמתניתין פירש הקונטרס ונכסים המיוחדים שיש להם בעלים לאפוקי דהפקר, שאם הזקת נכסים דהפקר פטור ובגמרא מפרש וכו' והכא לא מוקי לה אלא בנגח תורא דהפקר לתורא דידן:

ונראה לי לדעת הקונטרס כי היכי דאמר רבינא שהוא מפרש מתניתין האחרון למעוטי נגח ואחר כך הקדיש נגח ואחר כך הפקיר מטעמא דבעינן שיהיה בעל אחד משעת העדאה ועד שעת העמדה בדין, הכי נמי מצינן למימר דבעינן שיהא בעל המנגף אחד משעת שהזק ועד שעת העמדה בדין דילפינן גיזק ממזיק, ולהכי פירש רש"י דכיון דכל חלוקות דמתניתין נכסים שאין בהן מעילה נכסים שהם של בני ברית

ונראה לומר דהקושיא הראשונה הרגישה רש"י ז"ל ותירצה באומרו חצר השותפין חייב בה הכתוב, כלומר רב חסדא לאו אמתניתין קאי, אלא אקרא ואשמעינן החיוב שחייב הכתוב ואגב אורחיה יישב המשנה ואמר הכי קאמר וכו':

והקושיא השנית תירצה רש"י ז"ל דמאי דפירש בלשון השני לזה דהחידוש הוא בשן ורגל, ולכך הוצרך התנא למתני ורשות הניזק והמזיק דחייב, לפי שהייתי אומר דקרא דכתיב ובער בשדה אחר, היינו דיהיה דוקא מאותו האחר אמנם אם יהיה מהשותפין פטור והבינהו:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל במיוחדת לפירות ולא לשוורים פליגי וכו' ולפי זה היה יכול רב חסדא לפרש המשנה כמו שמפרש רבי אלעזר וכו' ונרסינן לקמן אמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתין מי לא פליגי. לכאורה היה נראה לי לפרש במאי דאמרו התוספות וגרסינן לקמן אמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתין מי לא פליגי, הוא תירוצו למאי דהוקשה להם דהיה יכול רב חסדא לפרש המשנה כרבי אלעזר וכו', דגרסינן לקמן ותסברא מי לא פליגי דכיון דסבירא ליה למתריץ דפליגי הברייתות דלקמן, אם כן לא אסיק אדעתיה חילוק בין מיוחדת לפירות ולא לשוורים למיוחדת לפירות ולשוורים, ובהאי סברא קאמר דהכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת וכו' ורשות הניזק והמזיק חייב ולפי המסקנא דפליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאבוי לא יפרש בהכי, ומיהו לספרים דגרסי ותסברא מתניתין מי פליגי, ובסוף גרסי אלא תניא וכו', כדי לתרץ אמאי לא מפרש מתניתין כרב חסדא וכרבי אלעזר, צריך לומר דגם במתניתין לא פליגי אמוראי במיוחדת לפירות ולשוורים:

ולפי דרך זה נהי דלשון ומיהו אתי שפיר דכל מיהו הוא דוחק, כלומר דלגרסא מי לא פליגי מתורץ שפיר ובלא דוחק, אבל לגירסת הספרים נהי דמתורץ אבל בדוחק דצריך לומר דגם דהברייתות לא פליגי אמוראי פליגי כו', אבל קשה לי דמדקאמר ולפי גירסא זו לא יהיה תחלת הסוגיא כמו במסקנא, נראה דלגירסתנו הוי תחלת הסוגיא כמו במסקנא וזה אינו דכיון דלאותה גירסא סבירא ליה בתחלה דפליגי הברייתות ואין חילוק בין מיוחדת לפירות ולא לשוורים למיוחדת לפירות ולשוורים מאן דאמר פטור בכל ענין קאמר דפטור, ומאן דאמר חייב בכל ענין קאמר דחייב, אין תחלת הסוגיא כמו במסקנא:

על כן נראה לי דמה שאמרו התוספות וגרסינן לקמן מי לא פליגי כלומר קושיתנו דהיה יכול לפרש המשנה כמו שמפרש רבי אלעזר היינו במאי דנראה לקמן אמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתין מי לא פליגי, וסבירא ליה לתוספות דקשין אהדי דאמרינן לקמן הם דברי המתריץ, והדר הקשה לו המקשה כי תניא ההיא בחצר מיוחדת לזה ולזה והיינו במאי דהביו בדברי רבי אלעזר דמיירי אפילו במיוחדת לפירות ולא

היינו אם הזקתי נכסים שאין בהם מעילה, אם הזקתי נכסים של בני ברית, הכי נמי יש לפרש נכסים המיוחדים דהיינו אם הזקתי נכסים המיוחדים שיש להם בעלים, לאפוקי אם הזק ואחר כך הפקיר דהיינו שהם עתה הפקר, ורבינא דאמר למעוטי נגח ואחר כך הפקיר היינו משום דלמד תירוצו זה מברייתא דתניא יתר על כן אמר ר' יהודה אפילו נגח ואחר כך הקדיש נגח ואחר כך הפקיר וכו' והבן:

גמרא ורשות הניזק והמזיק אמר רב חסדא אמר אבימי חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל והכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת וכו' ורשות הניזק והמזיק חב המזיק וכו'. קצת קשה לי דלרב חסדא אמאי הוצרך התנא לומר ורשות הניזק והמזיק בשהזיק חייב והא מדקאמר בכל מקום חייב חוץ מרשות המיוחדת למזיק שמעינן דכל הרשויות חוץ מזה חייב, ושמא י"ל דאי אשמעינן מתניתין דרשות הניזק והמזיק חייב הוה אמינא דפטור ואין למדין מן הכללות אפילו במקום שנאמר בהם חוץ:

ויש מקשים דאמאי הוצרך רב חסדא להאריך כולי האי ולומר חצר השותפין חייב על השן ועל הרגל לא הוי ליה למימר אלא דהכי קאמר מתניתין חוץ מרשות המיוחדת למזיק דפטור, ורשות הניזק והמזיק חב המזיק וכו', ובודאי הוקשה להם קושיא זו מחוסר הבנת התוספות, דלדעתם מה לי אם אין תחלת הסוגיא כמו במסקנא, כיון דלפי המסקנא קשה דלמה לא יפרש רב חסדא המשנה כמו שמפרש ר' אלעזר דפטור ובמיוחדת לפירות ולשוורים:

ונראה לי דודאי רב חסדא לא בא על המשנה, אלא דרב חסדא אמר מימרא זו דחצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל, ומשום שהוקשה לו לגמרא לדבריו דאם כן תיקשי ליה מתניתין דקתני חוץ מרשות המזיק ורשות המיוחדת לניזק ולמזיק דנראה דפטור לפי מאי דסלקא דעתין השתא דרב חסדא אפילו ברשות המיוחדת לניזק קאמר דפטור, מתריץ הגמרא דלרב חסדא הכי קאמר מתניתין חוץ מרשות המיוחדת וכו' ורשות הניזק והמזיק חב המזיק וכו', אבל לפי המסקנא דפליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאבוי ולא קאמר רב חסדא דחייב אלא ברשות המיוחדת לפירות ולא לשוורים, אבל במיוחדת לפירות ולשוורים סבירא ליה דפטור, לא מפרש מתניתין בהכי אלא כרבי אלעזר והבן:

גמרא פיסקא ורשות הניזק והמזיק, אמר רב חסדא אמר אבימי חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל והכי קאמר וכו'. קצת קשה דאמאי הוצרך רב חסדא להאריך כולי האי ולומר חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל, לא הוי ליה למימר אלא ורשות הניזק והמזיק הכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת וכו', ועוד קשה דלרב חסדא דאמר דרשות הניזק והמזיק חייב, אמאי הוצרך לאשמועינן הא מדקאמר בכל מקום חייב חוץ מרשות המיוחדת שמעינן דהכל חייב חוץ מהא:

לשוורים, ואם כן מדרכי אלעזר נשמע לרב חסדא דבמיוחדת לפירות ולא לשוורים קאמר דפטור ופליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי כמו במסקנא אבל, במיוחדת לפירות ולשוורים סבירא ליה דפטור, ואם כן היה יכול לפרש מתניתין כו' אלעזר וכו', אבל לספרים דגרסי' ותסתברא מי פליגי מתורץ גם בדוחק דפליגי האמוראים במיוחדת לפירות ולשוורים, ובדאי דזה דוחק גמור דאי פליגי האמוראים בהכי וכי אמר רב חסדא דחייב אפילו במיוחדת לפירות ולשוורים אתי רב חסדא דלא כמאן, דאפילו ההיא ברייתא דקתני חייב דוקא במיוחדת לפירות ולא לשוורים, וצריך לומר דסבירא ליה לרב חסדא דפליגי הברייתות ואין חילוק, והוא דאמר כההיא דסבירא ליה דחייב והבן:

ולכאורה היה קשה לי לגירסתנו דבין בתחלת הסוגיא פליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי, אבל במיוחדת לפירות ולשוורים כולי עלמא מודו דפטור, אם כן מאי בכל מקום חוץ מרשות המזיק דקתני מתניתין והא אין כאן אלא רשות הניזק, דלרב חסדא רשות הניזק והמזיק דמיוחדת לפירות ולא לשוורים הא קתני במתניתין בתר הכי דחייב, ולרבי אלעזר הא קתני דפטור, ורשות המיוחדת לפירות ולשוורים לכולהו פטור, ואם כן מאי בכל מקום, וכן נמי קשה לגירסת הספרים לפי המסקנא דפליגי בקושיא דרבי זירא וכו':

ועוד קשה לי דלרב חסדא לישמעין חוץ מרשות הרבים וכל שכן רשות המזיק דאמר ליה תורא ברשות וכו', והייתי מתרץ ואומר דלעולם לדעת התוספות בכל מקום דקתני במתניתין מיירי בקרן ולהכי קאמר בכל מקום בין ברשות הרבים בין ברשות הניזק חייב, ומה שהוקשה להם לתוספות בדבור הבא אחר זה ולרב חסדא מנא ליה לאתויי קרן לשמואל וכל הני לרב וכו' היינו לספרים דגרסי' ותסתברא מתניתין מי פליג וכו' וצריך לומר דפליגי במיוחדת לפירות ולשוורים וכו' אבל במיוחדת לפירות ולשוורים לכולי עלמא פטור, דלפי זה אין הכרח הריקות לפרש הא דקתני בכל מקום וכו' דמיירי בקרן ויכלנא לפרושי אשן ורגל דאיירינן בהו עד השתא, ולזה הוקשה להם לרב חסדא מנא ליה לאתויי קרן לשמואל וכל הני לרב וכו', אבל בודאי דמאי דאסיקנא לקמן בפירושא דברייתא דלא לזה ולא כגון חצר שאינה של שניהם חייב בו על השן ועל הרגל דמוקי לה רבינא במקום רביעי, דלגבי שן הויה ליה חצר הניזק, היינו דקתני דכל מקום דאיירי אשני מיני מקומות, מתורץ מה שהקשינו אך קשה דלישמעין רבותא חוץ מרשות הרבים לרב חסדא כאמור וק"ל:

תוס' ד"ה חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל וכו', ומיהו לספרים דגרסינן לקמן ותסתברא וכו', צריך לומר דפליגי במיוחדת. קצת קשה דלפירוש הספרים נמי היו יכולים התוספות לומר, ולפי זה היה יכול ר' אלעזר לפרש מתניתין כמו שמפרש רב חסדא וק"ל:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן וא"ת ולרב חסדא מנא ליה לאתויי קרן לישמועין וכו'. קשיא לי דלפי מאי דלא מסקי אדעתיהו השתא דלרב חסדא נמי איכא יתורא וכו' אמאי לא הקשו לרב חסדא דלדעתו למה לי למתני הכא דמשלם שן ורגל ממייטב והא במתניתין קמיתא דקתני שן ורגל בין למאן דאמר תנא שור וכל מילי דשור בין למאן דאמר תנא שור לרגלו ומבעה לשינו אשמעינן דמשלם ממייטב, ובשלמא לרבי אלעזר דאיתר כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן יש לתרץ גם בדוחק דכונת התנא לומר קרן דמרכינן דחייב היינו ממייטב וצ"ע:

ובמה שכתבו התוספות וכל הני לרב קשה דלשמואל נמי קשה דמנא ליה כל הני. וכבר היה אפשר לומר דכונת התוספות לומר דמכל הני קשה גם לרב, אבל לפי התירוצ' לא מתרצה קושיא זו לשמואל וק"ל:

תוס' ד"ה כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן, וא"ת ולרב חסדא מנא ליה לאתויי קרן לשמואל וכל הני לרב וכו'. וקשיא לי דלשמואל נמי קשה מנא ליה לאתויי כל הני, וגם שנדחוק לומר דגם לשמואל מקשין התוספות ואומרים וכל הני לרב, היינו וכל הני נמי קשה לרב אינה מתורצת קושיא זו בתירוצם וצ"ע אברהם י' עוזו:

[מהדורא בתרא]

גמרא אמר רב כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם וכו' היכי דמי אילימא דאזיקה תורא דמשאל לתורא דשואל וכו'. קשה קצת דאמאי לא כלל כל הארבעה שומרין ולימא הכי אילימא דאזיק תורא דנשמר לתורא דשומר וכו' וק"ל:

הפסוק

ועוד קשה לי דאמאי לא מוקי בדאזיק תורא דמשאל בהיותה ביד השומר לבהמה דעלמא ואשמעינן דתם משלם חצי נזק דהוי אמינא דכיון דחשבינן כנזקי גופו דשומר מפני שלא שמר כראוי כדאסיקנא לעיל ואפילו תם לשלם נזק שלם קא משמע לן, והא דאסיקנא לעיל דחשבינן ליה נזקי גופו היינו לשמואל דקאמר דמתניתין בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי אבל לרב חשיב ליה נזקי ממון נזקי שומרים, ושמא דנראה לגמרא דוחק לאוקמיה בהכי ולומר דפליגי רב ושמואל גם בזה אי הוי נזקי ממון או נזקי גופו והבן:

גמרא אמר רב כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל וכו' היכי דמי אילימא דאזיקה תורא דמשאל לתורא דשואל וכו'. יש מקשין דאמאי לא כלל כל הארבעה שומרין בהיכי דמי ולימא, היכי דמי אילימא דאזיק תורא דנשמר לתורא דשומר וק"ל:

[מהדורא בתרא]

תוס' ד"ה כגון שקבל עליו שמירת גופו וכו' איפכא לא מצי למימר וכו' דמלתא דלא שכיח הוא, אף על גב דבהכיר בו שהיא נגחן אמרינן בסוף שנגח וכו', בשואל

מיד, דלמקשה לא סלקא אדעתיה לחילוק בין מיוחדת לפירות ולא לשוורים למיוחדת אף לשוורים, וגמרא הוא דקפריך קשיין אהדדי ומחלק כי תניא ההיא וכו' והבן:

גמרא איני והא תני רב יוסף חצר השותפין והפונדק חייב בהן על השן ועל הרגל תיובתא דר' אלעזר וכו' פרש"י אדר' אלעזר פריך. וקשה דאמאי הוצרך לכך הא בפירוש קאמר דלר' אלעזר פריך דהא תיובתא דר' אלעזר קאמר, ועוד דרב חסדא פטור קאמר, ונ"ל דרש"י ז"ל נשמר מפירוש אחר שהייתי מפרש דמקשה בין לרב חסדא בין לר' אלעזר, ולר' אלעזר פריך מחצר השותפין, ולרב חסדא מפונדק, דסלקא דעתיה דפונדק היינו רשות הרבים כיון שרגילים אורחין ואכסנאין ללון שם ומקשה לרב חסדא דמדקאמר חצר השותפין משמע דדוקא חצר השותפין שהוא של ב' בני אדם וחשיב ליה רשות היחיד, אמנם בפונדק פטור דחשיב רשות הרבים, והמתרץ הוא דתירץ תיובתא דרבי אלעזר כלומר, אי איכא תיובתא היינו לר' אלעזר דלרב חסדא לא קשה מידי מפונדק, דפונדק לאו כרשות הרבים דמי, לכך פרש"י דאדר' אלעזר פריך כלומר דגם המקשה אין לנו לומר דסבירא ליה דפונדק רשות הרבים הוי והבינהו:

[מהדורא בתרא]

גמרא אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא לימא מר מתנייתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי אמר ליה אין, ואם תימצי לומר פליגי, בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאב"י. לכאורה נראה דמאי דקאמר, ואם תמצי לומר פליגי בקושיא דרבי זירא וכו', היינו על הנחה דמתינתא לא פליגי, ואם כן תקשי לרבי אלעזר דאתי דלא כמאן וצריך לדחות דכי אמר ואם תמצי לומר פליגי היינו הברייתות והאמוראים בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאב"י:

אי הכי ארבעה שלשה הוו, פירש רש"י דהאי כללא בתרא שמעינן ליה מקמאי רבנן דלגבי שן הויא חצר הניזק וכו'. קשיא לי דהא אשמעינן טובא דכיון דמיוחד לזה ולזה לשוורים וברשות הכניס גבי שן נמי לא היה לו ליחשב חצר הניזק וכדמקשה ליה לרש"י ר"ת ז"ל וק"ל:

גמרא אי הכי ארבעה שלשה הוו, פרש"י ג' כללות הוו, דהאי כללא בתרא שמעינן ליה מקמאי דכיון דלגבי שן הויא חצר הניזק למה ליה למתני חייב על השן הא תנא ליה רישא כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל. קשיא לי דדילמא רישא מדלא קתני על אלא בכל כוליה נזק קאמר, ובקרבן דוקא קמיירי:

ויש לומר דאי אפשר לומר דבקרן דוקא קמיירי ולשלם נזק שלם דהא מסיפא שמעינן לה, דקתני בחצר השותפין על הנגיחה ועל הנגיפה וכו' תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם, דאי ברשות הניזק משלם חצי נזק, לשמעין רבותא דברשות הניזק משלם חצי נזק והבינהו אברהם ו' עזוז:

[מהדורא בתרא]

לא שייך למימר הכי דמסתמא שואל קביל עליה שמירה מעולה. אין להקשות דאמאי הוצרך לומר דשואל שאני דקביל עליה שמירה מעולה כנראה דמשום דהוא שואל ואמאי לא תירצו דשאני התם שהכיר בו שהיא נגחן ולא אסיק אדעתיה שיעמוד שום שור כנגדו להזיקו ומאי דלא אסיק אדעתיה לא קביל עליה וק"ל:

[דף י"ד ע"א]

איני והא תני רבי יוסף פרש"י לדר' אלעזר פריך. יש לראות דמאי אשמעינן הקונטרס והא בפי' אמרינן תיובתא דר' אלעזר אמר לך ר' אלעזר וכו', ויש אומרים דהוקשה לקונטרס דכיון דהפסיק בדברים אמאי קאמר איני דנראה נמשך ולא אמר ולר' אלעזר, ומתריך הקונטרס דכיון דמקשה אדר' אלעזר אתי שפיר דהא דאמר לעיל הכל נמשך לרבי אלעזר ואם כן שפיר קאמר איני וכו' נמשך:

ולי נראה דנשמר הקונטרס מפירוש אחר שהיינו יכולים לפרש, דמקשה בין לרב חסדא בין לר' אלעזר וכמאי דאסיק אדעתיה דכיון דרב חסדא כולל קאמר דחייב בין במיוחדת לפירות ולא לשוורים בין לפירות ולשוורים הכי נמי איירי ר' אלעזר, וא"כ מקשה לר' אלעזר מדתני רב יוסף חצר השותפין חייב ולרב חסדא מדקתני חצר השותפין דומיא דפונדק דמיוחד לפירות ולא לשוורים הא במיוחדת לשוורים ולפירות פטור, ואם כן תקשי לרב חסדא דאמר דחייב אף במיוחדת לפירות ולשוורים מדמפרש מתניתין דהכי קאמר וכו' ולא מפרש כרבי אלעזר, ומה שכתוב תיובתא לרבי אלעזר הם דברי המתרץ דהבין דעת המקשה דמקשה בין לרב חסדא בין לר' אלעזר, ועל זה בא לתרץ מאי דקשה לרבי אלעזר וזה אומרו תיובתא דר' אלעזר אמר לך ר' אלעזר כלומר למאי דקשה לר' אלעזר אמר לך רבי אלעזר והבן:

ועוד נראה לי לומר באופן אחר דנשמר מפירוש אחר דהייתי מפרש דאין כל קושיא המקשה אלא לרב חסדא דמדאמרינן לעיל דקצת קשה מתניתין אליבא דר' אלעזר ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק ולא מפרש כרבי אלעזר כן, שמשמע ליה דבכל ענין קאמר רב חסדא דחייב בין במיוחדת לפירות ולא לשוורים בין במיוחדת לפירות ולשוורים דחייב ורצה להקשות לו אפילו מהאי ברייתא דקתני חייב דנראה לכאורה דמסייעה לרב חסדא קשה ליה מינה, ולהכי הכריח דמכח תיובתא דרבי אלעזר צריך לומר דאמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתין לא פליגי והתניא וכו' ואם כן קשיין אהדדי, וכי היכי דלא לקשיין אהדדי צריך לומר דכי תניא ההיא דתני רב יוסף בחצר מיוחדת לפירות ולא לשוורים דוקא קאמר דחייב, אבל במיוחדת לפירות ולשוורים פטור, ודייקא דאיירי בהכי מדקתני דומיא דפונדק דנראה דדוקא חצר השותפין שהוא כפונדק דמיוחד לפירות ולא לשוורים הוא דחייב הא מיוחד לפירות ולשוורים פטור, ולפי פירוש זה מאי דאמר קשיין אהדדי הוי סימא דקושיא דמקשה, ולהכי פרש"י דהפירוש האמיתי הוא דאין כל כונת המקשה אלא להקשות לרבי אלעזר, אבל לרב חסדא לא קשיא ליה ולא

[דף י"ד ע"ב]

תוס' ד"ה פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה פירש הקונטרס שהזיקו זה את זה ושמין אותה פירוש ושמין הנזק ומי שהזיק חבירו יותר ישלם העודף, וקשה וכו'. נראה לי לדקדק דאמאי הוצרכו התוספות לחזור ולומר ושמין אותה פירוש והא יכולים להמשיך הפירוש במאי דאמרו פירש הקונטרס שהזיקו זה את זה שמין הנזק בכסף ומי שהזיק יותר וכו'.

ונראה לי דהקונטרס לכאורה לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה, דבתחלה פירש דוטלית שהזיקה פרה היינו, או טלית שהזיקה פרה, ואם כן אין כאן יתרון היזק, ובסוף מילתיה פירש ומי שהזיק את חבירו יותר ישלם, נראה כשהזיקו זה את זה קמירי, וצריך לומר דכונת הקונטרס לומר דיכלנא לפרושי הברייתא דוטלית שהזיקה פרה היינו, או טלית שהזיקה פרה, או וטלית שהזיקה לפרה שהזיקו זה את זה, ולהכי בגזרת אלה שמין אותה פי שני גזרות ולפי מה שהזיק את חבירו יותר ישלם דהיינו לפירושא דאו טלית ומי שהזיק את חבירו יותר ישלם לפירושי דוטלית שהזיקה פרה דהיינו שהזיקו זה את זה, וזה עצמה לדעתי כונת התוספות, ולהכי כתבו פ"ה שהזיקו זה את זה וכו' כלומר אם אנו אומרים דפ"ה שהזיקו זה את זה, היינו משום דבושמין אותה פירש ושמין הנזק בכסף ומי שהזיק חבירו יותר ישלם העודף וקשה והבן:

גמרא אלא אמר רבא בר עולא דבר הנקנה בכסף. נראה דהכי משמע ליה דבר שהכסף שוה בו לקנות דהיינו קרקע דנקנה בכסף, אבל במילי אחריני אינו שוה הכסף:

תוס' ד"ה שמע מינה לזה ומכר נכסיו וכו' פירש הקונטרס והא קיימא לן וכו' ותימה אי נזקין כמלוה בשטר הוא לא הוה ליה למימר שמע מינה, ואי חשיב מלוה אם כן מאי קאמר שמע מינה אין בית דין גובין לו מהן הא פשיטא דאין גובין דחתנן המלוה את חבירו בעדים גובה מנכסים בני חורין וכו'. ק"ק לי דאמאי לא פירשו התוספות דלעולם חשיב ליה לניזקין מלוה על פה ומאי דפריך שמע מינה וכו' כלומר מהאי מתניתין דלוה ומכר נכסיו ואחר כך בא לבית דין אין בית דין גובין לו מהן, ואם כן למה לו לתנא למתני ההיא דהמלוה את חבירו בעדים גובה מנכסים בני חורין:

ונראה לי לתרץ דהא לאו קושיא דתרויהו צריכי דאי תנא ההיא דהתם דהמלוה את חבירו בעדים הוה אמינא, דדוקא התם הוא דלא גבי משום דשייך תקנת לקוחות דמאן דיוזף בצנעה יוזף, אבל בנזקי דמוזיק לא דייק ואי אית ליה קלא לא ואי תנא האי דנזקין הוי אמינא דבפני בית דין דקתני ואינו גובה כשבא אחר כך בבית דין לא קאי אלא אקנסא דחצי נזק דקרו ומשום דהוי קנסא למוזיק עצמו קנסין אבל ללקוחות לא קנסין, ואם כן אין לומר דזו היא כונת המקשה באומרו שמע מינה וכו' ואין לומר דאכתי אימא דזו היא כונתו ומקשה למאן דאמר דפלגא נזקא ממונא דאם כן הוי ליה למימר הניחא

למאן דאמר וכו' אלא למאן דאמר ממונא שמע מינה וכו' ועוד דדלמא איירי אדיני קנסות דעלמא, ואין לומר דלא אסיק אדעתיה דמקשה דאיירי אקנסות דעלמא אלא אמילי דקתני ברישא דמתניתין דאם כן אמאי לא תירץ לו המתירץ בהכי והבן, מה שכתבו עוד ואי היא גופא קדייק שמע מינה דאין גובין כו' נראה דלאו היינו לפרש"י דהקונטרס בפירוש אמר והא קיימא לן דטריף והבן:

תוס' ד"ה פרט לב"ד הדיוטות פ"ה לענין דיני קנסות ואע"ג דמתניתין לא איירי בקנסות למאן דאמר תנא שור לרגלו ומבעה לשינו וכו'. קשיא לי דהא לעיל כתבו התוספות עצמם דבין לרב חסדא בין לר' אלעזר אייתר כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן לשמואל, ואימא דסבירא ליה פלגא נזקא קנסא:

ונראה לי לתרץ דלעיל כד מקשה גמרא הניחא לשמואל אלא לרב דאמר תנא שור וכל מילי דשור חב המזיק לאתויי מאי ותרין לאתויי הא דתנו רבנן מתירץ בין לרב בין לשמואל כי היכי דלא תקשי ליה לשמואל הברייתא וחסר מלת אלא כמו שכתבו התוספות בכמה דוכתין, ומה שהוקשה להם לתוס' אך קשה דלשמואל תיקשי הברייתא, היינו לרבא דאמר לעיל דלשמואל כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן ואם כן לשמואל לא הוזכר קרן ברישא דמתניתין אלא בסיפא דסיפא דקתני חמשה תמין ואתי שפיר מה שכתבו התוספות דמתניתין לא איירי בקנסות למאן דאמר תנא שור לרגלו ומבעה לשינו, ואע"ג דרבא הוא דאמר תנא שור לרגלו והוא עצמו אמר כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן, עם כל זה לפי מאי דאסקינא ודאי דלשמואל תנא שור לרגלו ומבעה לשינו אבל כשהזיק חב המזיק לאתויי מאי דתניא ברייתא והבן:

[דף ט"ו ע"א]

גמרא וצריכי דאי אשמעינן קמיייתא התם הוא דחם רחמנא וכו'. עיין בפסקים הראשונים ממהר"י בן לב ז"ל:

גמרא אתמר פלגא נזקא רב פפא אמר ממונא, פרש"י ונפקא מינה דאי מודה מקמי דליתו סהדי לא מפטר. כנראה דעביד הקונטרס הנפקותא כמאן דאמר דמודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור. וקשיא לי דאמאי לא עביד הנפקותא במאי דמוסכם לכולי עלמא ולימא דנפקא מינה דאינו משלם על פי עצמו בלא באו עדים כלל, ועוד קשיא לי דאמאי לא אמר הקונטרס דנפקא מינה דלא בעינן בית דין מומחין ולמאן דאמר קנסא בעינן ב"ד מומחין, דכן פירש הוא עצמו לעיל בפרט לב"ד הדיוטות היינו לענין דיני קנסות דמומחין בעינן, וכן גם כן קשיא לי לקמן כד תריך דשייר חצי כופר אמאי לא תירץ דשייר הא דבתם בעינן ב"ד מומחין, ומיהו לזה י"ל דתריך הכי משום דכונתו להקשות למאן דאמר פלגא נזקא ממונא כמו שפירש התוספות התם ולראשונות צ"ע:

תוס' ד"ה לא נצרכה אלא לפחת נבילה, אע"ג דשקל דלאו ידידה מכל מקום כיון דזכייה ליה רחמנא חצי

נזק חשבינן ליה מה שפחת נבילה עליו. ק"ק דהא רחמנא לא זכייה חצי נזק שלם אלא חסר פחת נבילה מדכתי והמת יהיה לו וס"ל:

גמרא פחת נבילה הא תנא ליה רישא תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה. קשיא לי דהא לעיל מקשה ליה רב כהנא לרב טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה לו הא לאו הכי הוי אמינא נבילה דמוזיק הויא השתא אי אית ליה וכו', והתם איכא למידק דלמאי דסלקא דעתא דרב כהנא דמאי דקתני בברייתא מלמד שהבעלים מטפלים בנבילה לאו היינו פחת נבילה אלא דנוטלין הבעלים הנבילה, אמאי לא הקשה לברייתא עצמה דמדקאמר דהבעלים נוטלין הנבילה וכו' דהא פחת לה והאמר מר ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין ידידה מבעיא, וצ"ל דסבירא ליה לרב כהנא כמ"ד פלגא נזקא קנסא דהניזק והמוזיק בתשלומין דקתני בסיפא היינו פחת נבילה וזו אף זו קתני ולזה לא הקשה לברייתא דקתני עלה דמתניתין תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה וכו', והקשה לקרא דוהמת יהיה לו דבקרא לא שייך זו אף זו, ואם כן קשה לי הכא מאי מקשה הא תנא ליה רישא, דלמא למאן דאמר קנסא תשלומי נזק דקתני במתניתין למדנו דהבעלים מטפלין בנבילה היינו דנוטלין אותה הבעלים, וסיפא דהניזק והמוזיק בתשלומין בפחת נבילה וזו אף זו קתני וצ"ע:

גמרא חדא בתם וחדא במועד וכו'. קצת קשה לי דלפי זה מאי מקשים התוספות לעיל בסוף דבור המתחיל כשהזיק חב המזיק וכו' אך קשה דלשמואל תקשה הברייא דקתני כשהזיק חב המזיק לאתויי ד' שומרים והא לשמואל יכלנא למימר דכיון דקתני חדא בתם היינו קרן דאין תמות אלא בקרן, ובמה שפירשתי לעיל דההיא קושיא דמקשים התוספות היא למאי דאמר לעיל דלשמואל כשהזיק המזיק לאתויי קרן לא קשה ולא מידי והבן:

תוס' ר"ה הא מני ר' יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר והא דמועד משלם כופר שלם וכו' לאו שיורא הוא וכו', וא"ת אכתי ליתני וכו'. נראה לי דהוצרכו להקדים בדברים אלו הראשונים משום דיש לפרש פירוש אחר והוא דכיון דאשכחנא דאמר ר' יוסי הגלילי ובעל השור נקי נקי מדמי ולדות ולא דריש נקי מחצי כופר שמע מינה דלדידיה חייב חצי כופר ואפילו כשהשור בסקילה, חדא דבהכי משתעי קרא השור יסקל לא יאכל את בשרו ובעל השור נקי ונקי מדמי ולדות ולא מכופר אפילו שהשור בסקילה, ועוד דההיא דרשה דדריש רבא בשור שנגח ארבעה וחמשה השור יסקל וגם בעליו יומת כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר וכשאין השור בסקילה אין משלמין נראה משמעות גמור ומדויק וליכא מאן דפליג עליה, ואם יש לפרש דכולה שמעתין שקלא וטרייא אליבא דמ"ד פלגא נוקא קנסא ומאי דאמר אי משום חצי כופר לאו שיורא היא, קושיא למאי דתריץ למאן דאמר פלגא נוקא קנסא דשייר חצי כופר דהיינו דתם אפילו חצי כופר לא משלם ומקשה דלאו שיורא הוא שהוא בכלל שהתם משלם חצי נזק מגופו דהביאהו לבית דין

וישלם לך ומתריך הא מני ר' יוסי הגלילי הוא דאמר תם משלם חצי כופר אף כשהשור בסקילה ואם כן שיורא הוא דלא הוי בכלל חצי נזק מגופו דמהתם נפקא פטור כיון דליכא גופו ולדידיה חייב מן העליה, ובזה לא קשה ולא מידי, וא"ת אכתי ליתני דמועד משלם כופר אף כשהשור בסקילה וכו', ולפי דרכי זה דיבור זה מקושר בדבור הקודם דכתבו אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא דליקשי למאן דאמר פלגא נזקא ממונא וכו', דלפירוש האחר היא קושיא למאי דתריך למאן דאמר פלגא נזקא קנסא דשור חצי כופר כאמור ואומרים התוספות דהפירוש האמיתי הוא דליקשי למאן דאמר פלגא נזקא ממונא וכו', ומאי דאמר מני רבי יוסי הגלילי היא היינו ולאו שיורא הוא, ובזה קשה וא"ת דנהי דהא לאו שיורא הוא אכתי ליתני במועד משלם כופר אף כשהשור בסקילה וכו' דאפילו רבי יוסי הגלילי לא אמר דחייב חצי כופר אלא כשאין השור בסקילה, אבל כשהשור בסקילה סבירא ליה דפטור דהביאהו לבית דין וישלם לך וכו', ופליג אדרבא וכו' והבן:

כתבו עוד וא"ת אם כן מהאי טעמא אמאי לא מוקי אפילו כרבי עקיבא דפוסר בתם מחצי כופר דכשהשור בסקילה לא אצטריך וכו' וכשאיין השור בסקילה וכו' שניהם פטורים וכו'. קשיא לי דאם כן דבין לרבי עקיבא בין לרבי יוסי הגלילי חצי כופר לאו שוירא הוא, איך קאמר דלמאן דאמר קנסא שייר חצי כופר, ושמא יש לומר דלמאן דאמר פלגא נזקא קנסא סבירא ליה דלרבי עקיבא כשאין השור בסקילה תם פטור אפילו מחצי כופר ומועד חייב כופר שלם, ושייר חצי כופר דקאמר היינו כשאין השור בסקילה כרבי עקיבא, וכמו כן אמרו התוספות לקמן בשור שנגח ארבעה וחמשה בדבור המתחיל אמר רבא שור שהמית בן חורין כרבי עקיבא סבירא ליה וכו', ואביי דפריך סבר דאפילו לר' עקיבא מודה דחייב כופר מועד שלא בכונה מואם כופר, ואם כן סוגיין בהכי תריץ דסבירא ליה למאן דאמר קנסא כאביי דהתם והבן:

כתבו עוד והא דלא קאמר הא מני רבי עקיבא היא משום דדריש בשור שנגח נקי מדמי עבד ואי רבי עקיבא ליתני וכו'. אין להקשות דהשתא נמי דמוקי כרבי הגלילי ליתני שהתם פטור מדמי ולדות, דהתם דריש כי יצו אנשים אנשים ולא שוורים ובין תם ובין מועד ולא אתא קרן דנקי מדמי ולדות אלא לשלא נטעה במיעוטה דקרא לומר דאנשים כי נתכנו זה לזה אף על פי שיש אסון באשה יענשו כי נתכנו לאשה עצמה לא יענשו ולא שוורים וכו' כדתריץ רב אדא בר אהבה דהוא התיריץ האחרון והאמיתי, דהא כי אתא רב תגי מדרומא אייתי מתניתא בידיה כרב אדא בר אהבה ע"ש:

[דף פ"ז ע"ב]

גמרא לפלוג וליתני בדידה פרש"י בקמייטא גופה בהמית שור שורו של פלוני. נראה לי דבא הקונטרס לתרץ מה שהוקשה לתוספות דדלמא לא סבר כרבי יוסי הגלילי בחצי כופר ולהכי פרש"י דכונת המקשה לומר דליפלוג בשור ולימא הכי כמאן דאמר בהמית שורי שורו של פלוני במועד, אבל בתם אינו משלם ובוה לא קשה ולא מידי והבן:

תיובתא והלכתא אין טעמא מאי הויא תיובתא משום דלא קתני כמו שהזיק לא פסיקא ליה כיון דאיכא חצי נזק צרורות דהלכתא גמירא לה דממונא הוא. אין להקשות דאמאי לא תירץ דאיכא פחת נבלה ולא פסיקא ליה וכו' דלעולם המזיק במה שהזיק הוא נותן דהיינו בשעה שהמית השור ומה שנפחת הוא בתר הכי והבן, וגם אין להקשות דאמאי לא תירץ לעיל למאן דאמר פלגא נזקא קנסא דהניזק והמזיק דתשלומין דקתני במתניתין היינו חצי נזק צרורות דממונא הוא, דהא תני לה בהדיא במתניתא קמייתא דכיצד הרגל:

תוס' ד"ה ואי תפס לא מפיקין מינה אומר רבינו תם דוקא אי תפס המזיק הכלב או השונרא קאמר דלא מפיקין דבמזיק הקילו וכו' אבל במידי אחרינא לא וכו' והא דאמר בכיצד הרגל ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא וחייביה רב יהודה אנהמא נזק שלם ואסלא חצי נזק מיירי בתפס וכו'. יש לראות דאך מקושר הא דמייתי מכיצד הרגל למה שפירש ר"ת, ועוד דאדרבה קשה דלפירוש ר"ת היא דהתם לא מתיישבא אפילו מיירי בתפס דכנראה כונת ר"ת לומר דבחמור אי תפס לא מפיקין מינה כלל אפילו דשוה יותר ממה שהזיק דבמזיק הקלו, אבל אי תפס במידי אחרינא מפיקין מינה הכל ולא יהיבין ליה מידי, דאם אנו מניחים לו שיעור מה שהזיק ונוציא השאר נמצא דאנו דנין דיני קנסות, ואם כן היא דכיצד הרגל היכי מתוקמא, אם מיירי דתפס החמור איך אמר דחייביה רב יאודה אסלא חצי נזק והא לא מפיקין מינה מידי, ואי מיירי דתפס במידי אחרינא הא מפיקין מינה הכל ולא יהיבין ליה מידי:

וכבר היה אפשר לומר דמשמע ליה לר"ת וז"ל מאי דאמרינן ואי תפס לא מפיקין מינה דהיינו לא מפיקין כלל דאם אנו מוציאים היתרון דעל מה שהזיק נמצא דאנו דנין דיני קנסות, ולכן פירש דדין זה לא נאמר אלא בדתפס המזיק עצמו הכלב או השונרא אבל אי תפס במידי אחרינא לא אלא דאי תפס מפיקין מינה היתרון, ואע"ג דנמצא דדנין דיני קנסות כי היכי דלא ליתיה לידי תקלה, ובוזה היא דכיצד הרגל מיירי דתפס וכונתם לומר דתפס במידי אחרינא ולהכי חייביה רב יאודה אסלא חצי נזק וכו':

והנראה לי יותר הוא דגם דבכל מקום בי אמרינן אי תפס לא מפיקין מינה היינו שיעור מה שהזיק אבל היתרון מוציאים אותו מידו הכא בשמעתין כיון דלא מחלק בין אי תפס למזיק עצמו לתפס במידי אחרינא, נראה דבכל ענין קאמר ואם כן בהכרח לומר דלא מפיקין מינה דקאמר היינו דלא מפיקין מינה מידי אפילו היתרון דאם אנו מוציאים היתרון בכל ענין שתפס נמצא דאנו דנין דיני קנסות ואם כן קשה להיא דכיצד הרגל דלא מצי מיירי אפילו בתפס, ע"כ בא ר"ת ופירש ואמר דאע"ג דהכא לא מחלק בין תפס למזיק לתפס במידי אחרינא, צריך לפרש דמיירי דוקא בדתפס למזיק ולעולם פירושא דאי תפס לא מפיקין מינה בדעלמא דהיינו שיעור מה שהזיק וגם דנמצא דדנין דיני קנסות בתפיסת

המזיק הקלו חכמים, אבל אין אנו יכולים לפרש דהכא מיירי כולל ואפילו בתפס במידי אחרינא ולא מפיקין כלל דאם כן יבא לידי תקלה דהיום או למחר יגזול כל אשר לו וכו' וגם אין אנו יכולים לפרש דלעולם מיירי הכא כולל ואפילו בתפס במידי אחרינא ולא מפיקין מינה דקאמר היינו שיעור מה שהזיק אבל השאר נוציא ממנו דאם כן אנו דנין דיני קנסות, וזה אומרם אבל מידי אחרינא לא וכו' ולא נוציא ממנו וכו' דבאו לסתור השני פירושים אשר אמרנו ואומרם והא דאמר בכיצד הרגל וכו', כונתם לומר דלפירוש ר"ת דדוקא בדתפס המזיק מיירי הכא היינו שיעור מה שהזיק אבל השאר אנו מוציאים דבתפס המזיק הקלו, גם דנמצא דאנו דנין דיני קנסות מצי מיירי הייא דכיצד הרגל בדתפס והיינו שתפס החמור ולהכי חייביה רב יהודה דבתפס המזיק הקלו כאמור והבן:

רבי אלעזר משמיה דרב אמר כולה ר' טרפון היא רישא בחצר המיוחדת לפירות לאחר מהם ולזה לשוורים, דלגבי שן הויא ליה חצר הניזק ולגבי קרן הויא רשות הרבים. וקשה דנהי נמי דכיון דמיוחדת לפירות חשיב חצר הניזק לגבי שן כיון דבשן אזיק פירות, אמנם לגבי רגל דקתני הרגל מועדת לשבר בדרך הלוכה דהיינו כלים הוי ארשות הרבים כיון דאינו מיוחד לכלים, ואם כן היכי קתני הרגל מועדת לשבר וכו', ועוד קשה לקמן במה שהשיב רב זביד לרב כהנא מי מצית מוקמת לה כולה כרבי טרפון דקתני השן מועדת לאכול הראוי לה ראוי לה אין שאין ראוי לה לא, ואי ר' טרפון הא אמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם, דמאי קושיא כיון דחשיב לאין ראוי קרן דמשונה הוא, הא קאמר דלגבי קרן הויא רשות הרבים ואין חייב אלא חצי נזק, ונראה דרש"י ז"ל רצה לתרץ קושיא זו בלשון המתחיל ואי רבי טרפון:

ויש לראות היכי, ונראה לי לומר בתירוץ הקושיא הראשונה, דהא דקאמר דמיוחדת לפירות גם לכלים וכסות קאמר, דכל דבר המטלטל פירות קרינן ליה בכל דוכתא, ובוזה מתורצת נמי הקושיא השנית דכי היכי דאף על גב דמיוחדת לזה ולזה ולשוורים כי אזיק שן פירות חשיב ליה חצר הניזק משום דמיוחדת לפירות, הכי נמי קרן אילו אזיק פירות חשיב רשות הניזק, ואם כן הכי נמי, ואם כן האי רגל דאזיק כסות וכלים כיון דמיוחדת לכסות וכלים הויא רשות הניזק וק"ל אברהם י' עוז:

[דף ט"ז ע"א]

תוס' ד"ה ראוי לה אין שאין ראוי לה לא, אין להקשות דלמא הא דקתני מועדת היינו לשלם מן העליה ושאין ראוי לה וכו' אינו מועד לשלם מן העליה כו'. קשה לי דאמאי לא הוקשה להם התוספות קושיא זו לעיל במאי דמקשה בגמרא מדקתני השן מועדת לאכול מכלל וכו' וקתני בהמה אינה מועדת לשלם כולה דהתם נמי קשה דלמא מאי דקתני אינה מועדת היינו לשלם מן העליה אעפ"י שמשלם נזק שלם, ושם י"ל דתפסו התוספות הכא משום דבמאי דמפרש

מתניתין דכיצד הרגל הא דשן מועדת לאכול הראוי ואין ראוי מתרצה הקושיא ולהכי קאמר אין להקשות והבן:

תוס' ר"ה ראוי לה אין שאין ראוי לה לא, אין להקשות דלמא הא דקתני מועדת היינו לשלם מן העליה וכו'. קשיא לי קצת דלעיל היה להם לתוספות לעשות זה הדבור, כי קאמר מדקתני השן מועדת לאכול מכלל וכו', וקא מקשה רישא אסיפא היה להם לומר, אין להקשות דדילמא לא קשיא דרישא דקתני אינה מועדת היינו לשלם מן העליה וכו', ויש לי לומר דלכך עשו זה הדבור כאן באין ראוי, משום דמכאן נדחת קושיא זו כמו דמסקין התוספות והבינהו אברהם ו' עזוז:

[מהדורא בתרא]

גמרא אלא לעולם רבנן היא וחסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמין הן ואם הועדו חמשתן מועדים ושן ורגל מועדין מתחלתן והיכן העדאתן כחצר הניזוק. קשיא לי דלהאי תירוצא אמאי קתני במתניתין ושן המועד דהשתא אין לפרש בשור המועד דקתני היינו לומר דזהו שור המועד הכתוב בתורה כדלקמן דכיון דשור המזיק ברשות הניזוק הוא פירוש דהכין העדאת דשן ורגל אין להפסיק בשור המועד, ושמא י"ל בדוחק דכונת התנא לומר דהעדאתן דשן ורגל היא בשור המועד דכי היכי דשור המועד משלם נזק שלם מן העליה הכי נמי שן ורגל:

גמרא מתקיף לה רבינא הא קתני לקמן שור המזיק ברשות הניזוק כיצד כו'. קצת קשה לי דמאי מתקיף רבינא דהא אפילו לתירוצא דתריץ בגמרא והיכן העדאתן וכו' איירי בה ושפיר קאמר לקמן שור המזיק ברשות הניזוק כיצד דלהוא תירוצא נמי הכי קאמר השן מועדת וכו' והרגל מועדת וכו' וגם הקרן יש בו חילוק בין תם למועד ברשות הניזוק וזה אומרו ושור המועד ושור המזיק ברשות הניזוק כלומר דגם כן יש קרן מועד וקרן תמה ברשות הניזוק באופן דברשות הניזוק דקתני היא גיורה לשן ורגל ולקרן:

ושמא י"ל בדוחק דמפני שראה רבינא דקיצר בדבריו הגמרא ואמר ושן ורגל מועדים מתחלתן והיכן העדאתן ברשות הניזוק חשב דלא מתפרש בהכי והא שינוייה דחיקא הוא דהמתרץ לא חש להאריך כי אם הדבר ההכרחי לתרץ הקושיא ולעולם אימא דמפרש כדפרישנא, ועוד דאם כן אמאי הדר ביה רבא משינוייה קמא ואמר אלא אמר רבינא וכו' ולא תריץ כדתרצנא ובשינוייה דלעולם רבנן וכו':

ומה שפרש"י הכי גרסינן מתקיף לה רבינא הא קתני לקמן שור המזיק ברשות הניזוק כיצד. אפשר דמשום מה שהקשינו לא היו גורסים מתריץ רבינא וכו' אלא רבינא אמר חסורי מחסרא והכי קתני וכו' דרבינא מתרץ בענין אחר, ומה שכתב עוד ולא גרס, חדא דחמשה תנן, הבנת קושית אותה הגירסא היתה דהא חמשה תנן ולא חמשתן דנראה דלא מיירי אחמשה תמין אם הועדו וכי תימא ולא אותה הגירסא דמקשה בכי האי גונא איך היה מתרץ רבינא קשיא זו דאיהו נמי מתרץ ואמר חמשה תמין הן ואם הועדו חמשתן מועדים ושן ורגל וכו', אפשר לומר לאותה הגירסא דהכי קאמר רבינא

חמשה תמין הן ובודאי דאם הועדו חמשתן מועדין כדקאמרת, אבל וחמשה מועדין דקתני במתניתין אין פירושו זה אלא אמאי דקא מני ואזיל שן ורגל ושור המזיק ברשות הניזוק אליבא דר' טרפון והאדם הא לך ארבעה ויש מועדים אחרים כו' כלומר החמישי הוא כל מין חיה וכחדא חשיב להו, ופירוש הגירסא זו ודאי דרחוק מכמה אנפי ע"כ פרש"י דלא גרסינן לה אלא מתקיף לה רבינא וכו' ובוזה כל הלשונות מקושרים דמפרש ואזיל דבזה הא דקאמר, ואם הועדו חמשתן מועדים הינו פירוש דחמשת מועדין דתנן במתניתין ושן ורגל וכו' לאו אמנינא קאי אלא מועדין קתני ואזיל וכו' ויש מועדים וכו' סיפא דמתניתין קא מפרש, ומה שפירש עוד בהאי לישנא והא דלא תני להו בהדי הני משום דלא כתיבן בהנך הוא נמשך לתירוץ רבינא דלתירוץ דתריץ גמרא לעיל דברשות הניזוק הוא פירוש מקום העדאתן דשן ורגל לא מפסיק בין מועדין למועדין, אבל השתא בתירוץ רבינא דברשות הניזוק דקתני היינו קרן תמה ברשות הניזוק מחלוקת ר' טרפון ורבנן הוי הפסק דלא תני להו נהדי מועדין דקתני ברישא, על כן הוקשה לו ותריץ דהא דלא תני ליהו בהדי הני משום דלא כתיבן בהנך והבן:

גמרא מתקיף לה רבינא הא קתני לקמן וכו' פרש"י ז"ל ח"נ מתקיף לה רבינא וכו', ולא גרסינן חדא דחמשה תנן. יש לראות דמה מציאות היה לההיא גרסא דמאי קושיא היא חדא דחמשה תנן, הא קאמר חמשה תמין ואם הועדו חמשתן מועדין, דודאי דבתמין מעיקרא ואחר כך ע"י העדאה הועדו, אמנם במועדין מתחלתן לא קא מיירי:

ויש מי שרצה לומר דרך אחד ובו מדויקים כל לשונות הקונטרס הבאים אחר זה אומרו לקמן, ואם הועדו חמשתן מועדים, היינו פירוש דמאי כונתו באומרו היינו פירש וכו', ואמאי לא קאמר כן למעלה, ועוד אומרו ויש מועדין סיפא דמתניתין קא מפרש והא דלא תני להו בהדי הני דאיך נמשך זה לפי סברת רבינא וכו' וזה דרכו דאית דלא גרסי מתקיף לה רבינא וכו', אלא כך היו גורסים רבינא אמר חסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמין וכו' ושור המזיק וכו', והיו גורסין כן משום דהאי קושיא דמאי כיצד דאפשר דמילתא באנפיה נפשיה היא, לכך פרש"י ז"ל הכי נמי מתקיף לה רבינא דודאי קושיא היא, ומכריח זה במאי דפירש לקמן מאי כיצד ואהכא קאי כלומר דבהכרח מלת כיצד קאי אשום דוכתא והגירסא דחדא דחמשה תנן אין הכונה כמובן לכאורה בשואל דיותר הם, אלא הכונה דמקשה ללשון דקאמר דחסורי מחסרא חמשה תמין אם הועדו חמשתן מועדין דכיון דקתני במתניתין חמשה השתא דקאמר חמשתן הויה הנאה, ואם כן הוי ליה למימר תני וזהו אומרו חדא דחמשה תנן, וכי תימא אם כן דזו היתה קושית רבינא לדידי מי ניחא דאיהו נמי קאמר חמשתן:

אפשר לומר דהיתה כונת רבינא לומר לדידי נמי אותן החמשה תמין אם הועדו חמשתן מועדין, אבל מאי דקתני במתניתין חמשה תמין וחמשה מועדין לאו היינו אותן החמשה אלא התמין הויין החמשה דקתני לא ליגח ולא לגוף לא לשוך וכו', והמועדין הן השן והרגל ושור המועד ושור

קיים אנו אומרים לימד וכו' ולא אסיק אדעתיה השתא לחלק בין למד ללימד ומשני הא לאגמורי וכו'. יש לראות דלכאורה נראה דגם לפירוש הקונטרס צריך לומר דלא אסיק אדעתיה השתא לחלק ונראה דודאי לפירוש הקונטרס אסיק אדעתיה שיש לחלק בין למד ללימד ועם כל זה מקשה שפיר דבין כך ובין כך לא עדיף ממעשה, ומה שכתבו עוד ומשני הוא והא לפרושם והבן:

פרק שני כיצד הרגל

כיצד הרגל מועדת, פרש"י כלומר במה הרגל מועדת. נראה לי דהוצרך הקונטרס לפרש כן משום דשאלת כיצד הרגל מועדת היינו באיזה אופן מועדת, ותשובה זה הוא דמועדת בפעם ראשונה לשלם נזק שלם, ותנא דמתניתין אינו משיב על כן כי דכיצד היינו במה מועדת ובזה באה התשובה שפיר לשבר בדרך הילוכה:

מתניתין כיצד הרגל מועדת לשבר בדרך הילוכה וכו' היתה מבעטת וכו' פרש"י כיצד הרגל כלומר במה הרגל מועדת לשבר בדרך הילוכה כלומר בכך היא מועדת שמשבירת דרך הלוכה הבהמה מועדת וכו' כפריך בגמרא היינו רגל היינו בהמה וכו'. נראה דהרגיש דלא ימנע מן החלוקה או הבהמה מועדת דקתני הוי פירושא דהרגל מועדת או לא אי הוי פירושא, א"כ מאי מקשה בגמרא היינו רגל היינו בהמה ואי לא הוי פירושא מה חידש כאן שלא שנאה בפרק קמא ואף דבתירוצ' הגמ' דתנא אבות ותנא תולדות מתורצת עם כל זה המקשה הוי ליה להקשות קושיא זו קודם הקשותו קושיא היינו רגל היינו בהמה, כיון דקיימא בריש מלתיה דתנא הרגל מועדת ומתריך דלעולם לא הוי פירוש וכיצד דקתני כלומר במה, וכי תימא אם כן הא תנא ליה רישא אימא לך דלכך תנא ליה הכא לומר דדוקא בכך היא מועדת לשבר בדרך הילוכה, והו' אומרו בדרך הילוכה בכך היא מועדת שמשבירת בדרך הילוכה והדר מייתי ראיה דלא הוי פירושא והשתא דלא הוי פירושא היינו דקפריך בגמרא היינו רגל היינו בהמה:

[מהדורא בתרא]

ויש לראות לפי פירושו איך יתרח קושיא ר"י במה חידש כאן שלא שנאה בפרק קמא, ושמא י"ל דאידי דבעי למתני תולדות כפי תירוצ' הגמרא קתני אבות בהדי תולדות:

ולפי פירוש התוספות דהבהמה מועדת הוי פירושא דהרגל מועדת היינו משום דלשבר בדרך הילוכה משמע שמשבירת בדרך אשר היא הולכת, בין בבעיטה בין בנשיכה, ע"כ מפרש דדרך הילוכה היינו שהולכת כדרכה ומזקת:

תוס' ד"ה והבהמה מועדת אית דגרסי והבהמה בוי"ו וכו' ונראה לר"י דלא גרסינן בוי"ו וה"פ כיצד הרגל מועדת לשבר דרך הילוכה שאמר בפרק קמא הבהמה

המזיק ברשות הניזק והאדם, אמנם לדידך אי אפשר לומר כן דקאמר דשור המזיק ברשות הניזק הוי פירוש דשן ורגל דהיכן העדאתן ברשות הניזק ואם כן ארבעה הוו, ופירש רש"י ז"ל דלא גרסינן גירסא זו ובכל הלשונות הבאים אחר חותך ההוא פירושא, והו' אומרו ואם הועדו חמשתן מועדין היינו פירוש דחמשה מועדין דתנן במתניתין ולא בפירוש דהיינו מפרשים דמאי דקאמר ואם הועדו וכו' לאו פירושא דמתניתין וחמשה מועדין דקתני היינו שן ורגל שור המועד וכו'.

וזהו אומרו גם כן ושן ורגל מועדין מתחלתן ולא אמנינא קאי ואומרו לקמן דיש מועדין וכו', והא דלא תני להו בהדי הני משום דלא כתיבן בהנך הוא נמשך דוקא לרבינא, דלמאי דאמר סתמא דגמרא דשור המזיק ברשות הניזק הוי פירושא דשן ורגל אינו הפסק, אמנם לפירוש רבינא דשור המזיק מחלוקת וכו' קא פסיק וקשה אמאי לא תני להו בהדי הני, ומתריך משום דלא כתיבן וכו' ולא רצה רש"י ז"ל אותה הגירסא משום דאיכא להווא פירושא ג' או ד' דוחקים וק"ל והבינהו אברהם ק' עזוז:

[מהדורא בתרא]

גמרא מתיבי ר' מאיר אומר אף הצבוע ר' אליעזר אומר אף הנחש וכו'. קצת קשה דאיך ניחא ליה בדר' אלעזר דאמר אף הנחש אף על גב דתנן במתניתין והנחש דאפשר דמגיה ותני נחש כדלקמן:

[דף ט"ז ע"ב]

תוס' ד"ה ר' אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות וכו', מיהו אכתי קשיא דהתנן והנחש מועד לעולם וכו', ואר"ת דהתם כקשורים בשלשלאות כגון ארי בגוהרקי שלו וכו' ואין להם להורגם וכו'. עיין בתוספות במסכת סנהדרין ותמצא שהם שני תירוצים ובודאי דהכא איכא טעות

[מהדורא בתרא]

גמרא מנא ידעינן. קצת קשה דדלמא גודע שפיר דכשתכף שטורפה אוכלה לא הוי להניחה, וכשאיין אוכלה תכף אלא מניחה קצת וחוזרת ואוכלה ודאי דבתחלה טרפה להנך ואחר כך נמלך עליה ואכלה וק"ל:

תוס' ד"ה כי תנא מתניתין בארי תרבות וכו' כתבו בסוף הדבור וא"ת ולמאי דס"ד השתא דהוי תולדה דקרן אמאי נקט בכרייתא שנכנסו בחצר הניזק וי"ל משום זאב נקט דכיון דאיעד חוזר לקדמותו וכו'. קשיא לי דבזה מאי מקשה בגמרא אי הכי מאי האי דקתני גבי תולדה דשן גם תולדה דקרן בעיא למתניא ונשאר בקשיא דלמא קתני לה תולדה דשן משום זאב, ונראה לי לתריך דכיון דחיה סתם מאי דמשמע מיניה תחלה היינו ארי ואחר כך זאב וכו' אם כן מקשה שפיר מאי האי דקתני לה להא דחיה שנכנסה וכו' דמשמע מינה על הסתם ארי בתחלה גבי תולדה דשן משום זאב ולא קתני לה גבי קרן משום ארי והבן:

[דף י"ז ע"א]

תוס' ד"ה והא אמר מר גדול למוד שמביא לידי מעשה פירש בקונטרס וכו' ואומר ר"ת דהכי פירושו והאמר מר שלמוד מביא לידי מעשה וכיון שאנו אומרים